Karpaty to nie tylko góry i przyroda, lecz także przestrzeń głęboko naznaczona historią – krajobraz, w którym ślady przeszłości ukryte są wśród szczytów, wzgórz i cichych dolin. To miejsce spotkania losów ludzi i narodów Europy, gdzie wydarzenia minionych epok pozostawiły trwały ślad w przestrzeni.

To również opowieść o pamięci – o ludziach, ich doświadczeniach i historii wpisanej w krajobraz regionu. Na obszarze Karpat znajdują się setki miejsc związanych z przeszłością, w tym z wydarzeniami I wojny światowej: linie frontu, fortyfikacje i cmentarze wojenne rozsiane w górach i dolinach.

Carpathia Memory łączy te miejsca w spójną opowieść, umożliwiając podróż przez historię w sposób refleksyjny, autentyczny i oparty na szacunku dla przeszłości. To zaproszenie do odkrywania krajobrazu pamięci – przestrzeni, w której historia pozostaje obecna w terenie, architekturze i lokalnych opowieściach.

Carpathia Memory to koncepcja zarządzania dziedzictwem I wojny światowej na polsko-słowackim pograniczu, opracowana w ramach projektu GOV4PeaCE finansowanego ze środków Programu Interreg Central Europe.

The Carpathians are not only mountains and nature, but also a space deeply marked by history – a landscape where traces of the past are hidden among the peaks, hills, and quiet valleys. It is a meeting place for the fates of the people and nations of Europe, where the events of bygone eras have left a lasting mark.

It is also a story about memory – about people, their experiences, and the history embedded in the region's landscape. The Carpathians are home to hundreds of sites connected to the past, including the events of World War I: front lines, fortifications, and war cemeteries scattered throughout the mountains and valleys.

Carpathia Memory connects these sites into a coherent narrative, enabling a journey through history in a reflective, authentic, and respectful way. It is an invitation to discover the landscape of memory – a space where history remains present in the terrain, architecture, and local stories.

Carpathia Memory is a concept for the governance of World War I heritage on the Polish-Slovak border, developed as part of the GOV4PeaCE project financed by the Interreg Central Europe Programme.

Wydane na zlecenie:
Euroregion Karpacki
Plac Jana Kilińskiego 2, 35-005 Rzeszów
tel. 17 852 52 05
www.karpacki.pl
www.facebook.com/StowarzyszenieEuroregionKarpacki

ISBN: 978-83-8184-862-6

egzemplarz bezpłatny

CARPATHIA Memory

Dziedzictwo I wojny światowej na polsko-słowackim pograniczu

The heritage of World War I on the Polish-Slovak Border

Interreg CENTRAL EUROPE – Co-funded by the European Union

GOV4PeaCE

Trasa nr 1 – Pierwsze oblężenie IX–X 1914

Fort XV Borek

Na tej trasie zapoznamy się z wydarzeniami z okresu 17 IX – 8 X 1914 roku, czyli ze szturmami przeprowadzonymi na Twierdzę Przemyśl.

Zaczynamy w Centrum Dowodzenia Twierdzy Przemyśl, następnie odwiedzamy Muzeum Twierdzy i ekspozycję I wojny światowej w Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej. Potem ruszamy szlakiem fortów z października 1914 roku, kończąc w Forcie XI Duńkowiczki. Czas zwiedzania poszczególnych obiektów – od 30 minut do 1,5 h.

Centrum Dowodzenia Twierdza Przemyśl – Muzeum Twierdzy Przemyśl – Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – Fort XV Borek – Fort I Salis Soglio – Fort III Łuczyce – Fort V Grochowce – Fort XI Duńkowiczki

Całkowita długość trasy przejazdu:
samochodem – 55 km, rowerem – 52 km

1. Centrum Dowodzenia Twierdza Przemyśl

Przemyśl, ul. Ludwika Pasteura 1

Nowoczesna, multimedialna wystawa prezentująca historię Twierdzy Przemyśl – od jej powstania, przez rozwój i działania wojenne, aż po kapitulację.

Dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

twierdza.przemysl.eu

2. Muzeum Twierdzy Przemyśl

Przemyśl, ul. Katedralna 6/4

Prywatne muzeum prowadzone przez Stowarzyszenie 3 Historyczny Galicyjski Pułk Artylerii Fortecznej im. Ks. Kinsky'ego. W muzeum znajduje się kolekcja militariów pochodzących z Twierdzy Przemyśl.

Dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

festung.org

3. Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej

Przemyśl, plac płk. Berka Joselewicza 1

Na drugim piętrze muzeum mieści się wystawa stała dotycząca walk o Twierdzę Przemyśl. Wśród licznych eksponatów szczególną uwagę zwraca armata kazamatowa M.75 kal. 9 cm, pochodząca z lewej kaponiery Fortu I Salis-Soglio.

Dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

mnzp.pl

4. Fort XV Borek

Jaksmanice (14 km od Przemyśla).

Jeden z najlepiej zachowanych fortów Twierdzy Przemyśl, zbudowany w latach 1895–1897 jako fort pancerny ze sprzężoną baterią artyleryjską. Na jego terenie znajduje się plenerowa wystawa elementów pancerzy oraz kopuła obserwacyjna z Fortu IV Optyń.

Muzeum Twierdzy Przemyśl / Przemyśl Fortress Museum

Fort był uzbrojony w działa pancerne i kazamatowe, a jego załogę stanowiło 92 żołnierzy. Podczas pierwszego oblężenia (18 IX – 9 X 1914) brał udział w odparciu głównego rosyjskiego natarcia na Grupę Siedliską oraz bezpośrednio na Fort XV.

Obiekt z utrudnieniami poruszania się na wózkach inwalidzkich.

festung.org

5. Fort I Salis Soglio

Jaksmanice (12 km od centrum Przemyśla)

Jednowałowy fort artyleryjski wzniesiony w latach 1882–1886. Jego załogę stanowiło około 400 podoficerów i szeregowych oraz 8 oficerów. Umocnienie wyposażono łącznie w 33 działa i moździerze. W czasie zaciętych walk o Twierdzę Przemyśl podczas pierwszego oblężenia fort prowadził intensywny ogień wspierający obronę fortów Grupy Siedliskiej.

Niższe kondygnacje dostępne dla osób z niepełnosprawnościami (przy pomocy osoby trzeciej).

Uwaga! Fort położony jest blisko granicy państwa. Należy zachować ostrożność i nie zbliżać się do pasa granicznego.

fortytwierdzyprzemysl.pl

6. Fort III Łuczyce

Znajduje się na wzniesieniu obok miejscowości Łuczyce (7,7 km od centrum Przemyśla). Parking – przy kościele u stóp wzgórza (resztę trasy – 1100 m należy pokonać pieszo lub rowerem).

Jednowałowy fort artyleryjski o konstrukcji murowano-ziemnej, wzniesiony w latach 1892–1900 i modernizowany aż do 1914 roku. Obiekt kontrolował dolinę Wiaru wraz z przebiegającą nią linią kolejową. W 1909 roku jego uzbrojenie obejmowało osiem dział kalibru 15 cm oraz działa 9-centymetrowe. Załogę fortu w 1901 roku tworzyła 1. kompania piechoty, 91 artylerzystów i 9 pionierów (saperów). Podczas pierwszego oblężenia Twierdzy Przemyśl artyleria fortu odegrała istotną rolę w odparciu silnego ataku Rosjan na sąsiedni fort III b „Rożubowice”.

Dostępny dla osób z niepełnosprawnościami (przy pomocy osoby trzeciej).

fortytwierdzyprzemysl.pl

Fort I Salis Soglio

7. Fort V Grochowce

Położony na wzgórzu w miejscowości Grochowce (7 km od centrum Przemyśla).

Fort artyleryjski wybudowany w latach 1883–1885 uzbrojony w 18 dział i moździerzy. Załoga fortu składała się z 6 oficerów i 312 żołnierzy. Podczas pierwszego oblężenia twierdzy, fort odparł bezpośredni szturm rosyjskiej piechoty, której udało się podejść na odległość 100 m oraz wspierał ogniem swojej artylerii odparcie szturmu na sąsiedni fort IV Optyń.

Trudno dostępny dla osób z niepełnosprawnościami.

fortytwierdzyprzemysl.pl

8. Fort XI Duńkowiczki

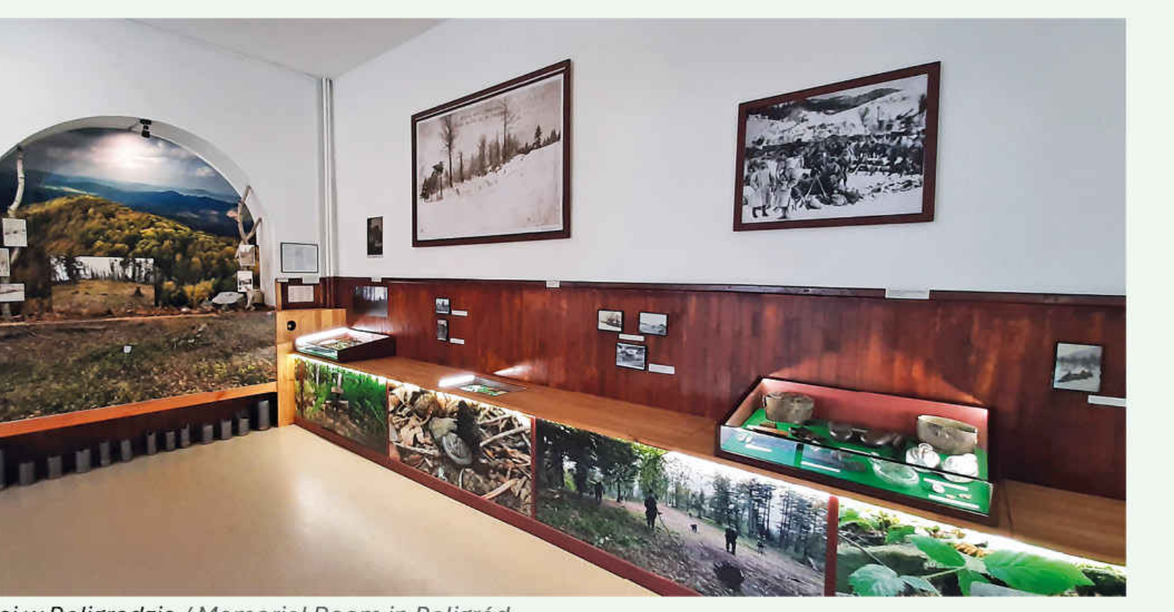
Położony na wzgórzu w miejscowości Duńkowiczki (10 km od centrum Przemyśla).

Dwuwałowy fort artyleryjski z lat 1886–1887, modernizowany w latach 1902–1908, uzbrojony w 22 działa i karabiny maszynowe. Załogę stanowiło ok. 150 żołnierzy. Podczas pierwszego oblężenia (18 IX – 9 X 1914) fort, po ciężkim ostrzale, 7–8 października bezskutecznie szturmowały oddziały rosyjskie. Przed kapitulacją twierdzy w drugim oblężeniu (9 XI 1914 – 22 III 1915) wysadzono tradytory i kaponierę szyjową. W trzecim oblężeniu (29 V – 4 VI 1915), 30 maja, po ostrzale pociskami 42 cm, fort zdobył niemiecki 46. pułk piechoty z 11. Bawarskiej Dywizji, w którym służyło wielu Polaków z Wielkopolski. Obecnie mieści multimedialną ekspozycję poświęconą historii Twierdzy Przemyśl.

Niższe kondygnacje dostępne dla osób z niepełnosprawnościami. Obok fortu znajduje się parking.

fortytwierdzyprzemysl.pl

Trasa nr 2 – Piekło zimy 1914–1915

Izba Pamięci w Baligrodzie / Memorial Room in Baligród

Na tej trasie zapoznamy się z wydarzeniami z okresu 5 listopada 1914 – 1 maja 1915 roku. Był to czas wyjątkowo ciężkich walk: zarówno tych toczonych w samej Twierdzy Przemyśl, jak i potężnych rosyjskich ofensyw próbujących sforsować przełęcze karpackie, by wyjść na Równinę Węgierską. Wszystkie te wydarzenia rozgrywały się w skrajnie trudnych, zimowych warunkach – stąd nazwa trasy: „Piekło zimy”.

Trasa może rozpoczynać się lub kończyć zarówno w Twierdzy Przemyśl, jak i w Limanowej. My proponujemy rozpocząć zwiedzanie na południowej rokadzie Twierdzy Przemyśl. **Uwaga!** Niektóre odcinki trasy są dostępne wyłącznie dla turystów pieszych, rowerowych lub konnych. Następnie szlak prowadzi północną rokadą, po czym kieruje się w Karpaty – w rejon listopadowych walk i rosyjskiej ofensywy przez przełęcze Nad Roztokami Górnymi i Palota w stronę Humennego. **Uwaga!** Przełęcz Nad Roztokami Górnymi można przekroczyć jedynie pieszo lub rowerem, dlatego trasę podzielono na dwie osobne opcje: samochodową i rowerową.

Czas zwiedzania poszczególnych obiektów wynosi około 30-40 minut. Wyjątkiem jest Fort XI Duńkowiczki, na którego pełne obejrzenie warto przeznaczyć około 1,5 godziny.

Trasa samochodowa

Fort VIII Łętownia – Fort IX Brunner – Fort IXa Przy Krzyżu – Fort X Orzechowce – Skansen Pola Bitwy Żurawica Bażantarnia – Cmentarz wojenny Bawarczyków Żurawica Bażantarnia – Fort XI Duńkowiczki – Fort XII Werner – Fort XIII San Rideau – Fort XV Borek – Fort I Salis Soglio – Fort III Łuczyce – Fort VII Prałkowce – Izba Pamięci w Komańczy – Krypta Osadne – Izba Pamięci i cmentarze wojenne w Stakcinie – Muzeum w Svidniku – Izba Pamięci i cmentarz wojenny w Niżnej Polianie – Izba Pamięci w Krempnej – Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej

Całkowita długość trasy samochodowej – 485 km

Trasa rowerowa

Fort VIII Łętownia – Fort IX Brunner – Fort IXa Przy Krzyżu – Fort X Orzechowce – Skansen Pola Bitwy Żurawica Bażantarnia – Cmentarz wojenny Bawarczyków Żurawica Bażantarnia – Fort XI Duńkowiczki – Fort XII Werner – Fort XIII San Rideau – Fort XV Borek – Fort I Salis Soglio – Fort III Łuczyce – Fort IV Optyń – Fort V Grochowce – Fort VI Helicha – Fort VII Prałkowce – Izba Pamięci w Baligrodzie – Przełęcz Nad Roztokami Górnymi – Izba Pamięci i cmentarze wojenne w Stakcinie – Muzeum w Svidniku – Izba Pamięci i cmentarz wojenny w Niżnej Polianie – Izba Pamięci w Krempnej – Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej

Całkowita długość trasy rowerowej – 441 km

Trasa rowerowa wiedzie głównie przez tereny górskie drogami wojewódzkimi i powiatowymi. Wymaga dobrej kondycji ze względu na duże przewyższenia. Na trasie, która w kilku miejscach krzyżuje się ze szlakiem Green Velo istnieje nieliczna infrastruktura rowerowa. Po drodze można podziwiać drewnianą architekturę – zabytkowe kościoły i cerkwie.

1. Północna trasa rowerowa Twierdzy Przemyśl

Długość trasy – 34,6 km
Trasa prowadzi przez forty:
- Fort VIII Łętownia
- Fort IX Brunner
- Fort IXa Przy Krzyżu z wieżą widokową
- Fort X Orzechowce i Skansen Pola Bitwy
- Cmentarz poległych Bawarczyków w Twierdzy Przemyśl
- Fort XI Duńkowiczki
- Fort XII Werner
- Fort XIIIb Bolestraszyce
- Fort XIII San Rideau

Trasa łatwa, bez większych przewyższeń. W szczególności warto zobaczyć Fort VIII Łętownia, wieżę widokową, ruiny Fortu X Orzechowce ze śladami trafień „Grubej Berty” i „Chudej Emmy” oraz skansen pola bitwy sięgający po cmentarz Bawarczyków. Obowiązkowe punkty to także Fort XI Duńkowiczki z ekspozycją, Fort XII Werner z prywatnym muzeum, Fort XIIIb Bolestraszyce – dziś część arboretum – oraz monumentalne ruiny Fortu XIII San Rideau.

visit.przemysl.pl/637-przemysl-forteczna-trasa-rowerowa-polnocna

2. Południowa trasa rowerowa Twierdzy Przemyśl

Długość trasy – 51,5 km
Trasa prowadzi przez forty:
- Fort VII Prałkowce
- Fort VI Iwanowa Góra (Helicha)
- Fort V Grochowce
- Fort IV Optyń
- Fort III Łuczyce
- Fort I Salis Soglio
- Fort XV Borek

Fort VII Prałkowce

Trasa wymagająca, o sporych różnicach wysokości. W szczególności warto zwiedzić Fort VII Prałkowce wraz z przyległymi fortyfikacjami polowymi, Fort III Łuczyce z przepiękną panoramą i widokiem na wzgórze Fortu IV Optyń, Fort Salis Soglio, jeden z najlepiej zachowanych i najciekawszych architektonicznie fortyfikacji twierdzy oraz Fort XV Borek z unikatową kolekcją zachowanych elementów pancerzy z Twierdzy Przemyśl.

visit.przemysl.pl/646-przemysl-forteczna-trasa-rowerowa-poludniowa

3. Izba Pamięci w Baligrodzie

Baligród, ul. Jana Duplaka 7

Izba prezentuje eksponaty z okresu I wojny światowej zebrane z okolicznych pól bitewnych. Rejon ten wielokrotnie przemierzały wojska rosyjskie i austro-węgierskie, a najcięższe walki stoczono w lutym 1915 roku podczas próby odsieczy Przemyśla. Dramatyczne walki rozegrały się w szczególności w paśmie Chryszczatej, Magurycznego, Przełęczy Żebrak i Manyłowej. W okolicznych lasach do dziś spoczywają szczątki tysięcy żołnierzy, a wzgórza noszą ślady okopów.

4. Przełęcz Nad Roztokami Górnymi

słow. Ruske Sedlo (801 m n.p.m.)
Granica państwa możliwa do przekroczenia wyłącznie dla turystów pieszych i rowerowych.

Miejsce zaciętych walk z listopada 1914 roku, gdy oddziały 8. Armii gen. Aleksieja Brusiłowa przekroczyły granicę i wkroczyły na teren dzisiejszej Słowacji. Przełęcz została zajęta 20 listopada przez rosyjską 48. Dywizję Piechoty gen. Ławra Korniłowa. Mimo początkowych sukcesów – zajęcia m.in. Sniny i Humennego – Rosjanie zostali wyparci do 28 listopada w wyniku kontrataków wojsk austro-węgierskich i odcięcia ich sił w rejonie Stakčína.
Na przełęczy znajduje się tablica upamiętniająca walki z okresu I i II wojny światowej oraz wieża widokowa z panoramą słowackiej strony, gdzie toczyła się ofensywa rosyjska. Czerwony szlak graniczny prowadzi przez pole bitew obu wojen, z licznymi zachowanymi ziemiankami i okopami.

5. Gminne Muzeum w Stakcinie

Stakčín, Čsl. armády 137/67 (Słowacja)

Muzeum prezentuje eksponaty związane z historią miejscowości oraz z walkami toczonymi tu podczas I i II wojny światowej. Mimo niewielkich rozmiarów może poszczycić się bogatą kolekcją militariów. W Stakčínie znajdują się również dwa cmentarze wojenne, a sama miejscowość była areną ciężkich walk 24 listopada 1914 roku, kiedy to oddziały węgierskie zdobyły wieś, odcinając drogę odwrotu i zaopatrzenia rosyjskiej 48. Dywizji Piechoty.

6. Krypta Osadne

Osadne (54 km od Komańczy)

Pod prawosławnym kościołem w Osadnem spoczywają szczątki 1025 żołnierzy, głównie rosyjskich, a na pobliskim cmentarzu wojennym pochowano kolejne 1473 osoby. Osadne było miejscem intensywnych walk – najpierw w listopadzie 1914 roku podczas nieudanego uderzenia gen. Brusiłowa na Humenne, a następnie na początku 1915 roku, gdy rosyjska 8. Armia ponownie nacierała w kierunku Vranova i Humennego. Linia frontu przebiegała na południe od wsi, w rejonie grzbietu Stoby–Skóry. W starciach zginęły tysiące żołnierzy, co nadaje okolicy szczególnie refleksyjny charakter.

Gminne Muzeum w Stakcinie / Municipal Museum in Stakčín

Muzeum Historii Wojskowości w Svidniku / Military History Museum in Svidnik

7. „Walka w Karpatach – Medzilaborce 1914/1915”

Budynek Muzeum Sztuki Nowoczesnej Andy Warhol Medzilaborce, ul. Andyho Warhola 748/36

Wystawa prezentuje historię walk w słowackich Karpatach, ze szczególnym uwzględnieniem działań w rejonie Medzilaborec. Miasto dwukrotnie zajmowały wojska rosyjskiej 8. Armii: po raz pierwszy na przełomie listopada i grudnia 1914 roku, utrzymując je przez 19 dni, po czym zostało odbite przez oddziały 2. Armii austro-węgierskiej. Kolejne, wyjątkowo ciężkie starcia – prowadzone przy mrozach dochodzących do -20ºC – rozegrały się na przełomie stycznia i lutego 1915 roku. W nocy z 4 na 5 lutego, po zaciętej walce wręcz, Rosjanie zdobyli Medzilaborce i utrzymali miasto przez kolejne trzy miesiące.

8. Muzeum Historii Wojskowości w Svidniku

Svidník, ul. Bardejovská 14

Główna ekspozycja obejmuje dokumentację historii wojen w regionie wschodniej Słowacji od roku 1914 aż po rok 1945. Podkreśla ona wojskowo-strategiczne znaczenie Przełęczy Dukielskiej podczas obu wojen światowych. Pierwsza część wystawy dokumentuje przebieg I wojny światowej na terenach przygranicznych we wschodniej Słowacji. Szczególną uwagę poświęcono strategii ofensywy przez Przełęcz Dukielską w roku 1914.

vhu.sk/muzejne-oddelenie-svidnik

Krypta Osadne / Osadne Crypt

9. Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej

Limanowa, ul. Marka 13

Nowoczesna interaktywna wystawa stała o tematyce poświęconej I wojnie światowej. Jej koncepcja aranżacyjna przewidziała stworzenie rekonstrukcji kwatery sztabu polowego z okresu I wojny światowej, w której oprócz tradycyjnych elementów wystawienniczych: modeli postaci w mundurach, replik broni, gablot zawierających zabytki z bitwy limanowskiej, narracyjnych plansz wystawowych, znajdują się również elementy multimedialne.

Route No. 2 – The Hell of the Winter of 1914–1915

On this route, we will explore the events that took place between 5 November 1914 and 1 May 1915. It was a time of exceptionally heavy fighting: both within the Fortress of Przemyśl itself and during major Russian offensives attempting to break through the Carpathian passes to reach the Hungarian Plain. All these events unfolded in extremely harsh winter conditions, giving the route its name: "The Hell of Winter."

This route may begin or end either at the Fortress of Przemyśl or in Limanowa. We suggest beginning the tour on the southern ring road of the Fortress of Przemyśl. **Attention:** sections of this route are accessible exclusively to pedestrians, cyclists, and horseback riders. The route then continues along the northern ring road before turning into the Carpathians, towards the areas of the November fighting and the Russian offensive through Upper Roztoki and Palota passes in the direction of Humenné. **Attention:** Upper Roztoki Pass can be crossed only on foot or by bicycle. For this reason, the route is divided into two separate variants: a car route and a cycling route.

The recommended visiting time for individual sites is 30-40 minutes, with the exception of Fort XI Duńkowiczki, where approximately 1.5 hours should be allotted.

Car route

Fort VIII Łętownia – Fort IX Brunner – Fort IXa Przy Krzyżu – Fort X Orzechowce – Żurawica Bażantarnia Battlefield Open-Air Museum – Bavarian Soldiers War Cemetery Żurawica Bażantarnia – Fort XI Duńkowiczki – Fort XII Werner – Fort XIII San Rideau – Fort XV Borek – Fort I Salis Soglio – Fort III Łuczyce – Fort VII Prałkowce – Memorial Room in Komańcza – Osadne Crypt – Memorial Room and war cemeteries in Stakčín – Museum in Svidník – Memorial Room and war cemetery in Nižná Polianka – Memorial Room in Krempna – Regional Museum of the Limanowa Region.

Total length of the car route: 485 km

Cycling route

Fort VIII Łętownia – Fort IX Brunner – Fort IXa Przy Krzyżu – Fort X Orzechowce – Żurawica Bażantarnia Battlefield Open-Air Museum – Bavarian Soldiers War Cemetery Żurawica Bażantarnia – Fort XI Duńkowiczki – Fort XII Werner – Fort XIII San Rideau – Fort XV Borek – Fort I Salis Soglio – Fort III Łuczyce – Fort IV Optyń – Fort V Grochowce – Fort VI Helicha – Fort VII Prałkowce – Memorial Room in Baligród – Upper Roztoki Pass – Memorial Room and war cemeteries in Stakčín – Museum in Svidník – Memorial Room and war cemetery in Nižná Polianka – Memorial Room in Krempna – Regional Museum of the Limanowa Region.

Total cycling distance: 441 km

The cycling route runs mainly through mountainous areas along regional and county roads. Due to significant elevation changes, it requires good physical fitness. Along the route – which intersects the Green Velo trail at several points – cycling infrastructure is limited. The route is also rich in wooden architectural heritage, and churches including Eastern Orthodox churches.

1. Northern Cycling Route of the Przemyśl Fortress

Route length: 34.6 km
The route runs through the following forts:
- Fort VIII Łętownia
- Fort IX Brunner
- Fort IXa "Przy Krzyżu" with an observation tower
- Fort X Orzechowce and the Battlefield Open-Air Museum
- Bavarian Soldiers War Cemetery within the Fortress of Przemyśl
- Fort XI Duńkowiczki
- Fort XII Werner
- Fort XIIIb Bolestraszyce
- Fort XIII San Rideau

An easy route with no significant elevation gain. Highlights include Fort VIII Łętownia, the observation tower, and the ruins of Fort X Orzechowce with traces of hits from "Big Bertha" and "Slim Emma," as well as a battlefield open-air display extending to the Bavarian Cemetery. Other must-see sites are Fort XI Duńkowiczki with its exhibition, Fort XII Werner with a private museum, Fort XIIIb Bolestraszyce – now part of the arboretum – and the monumental ruins of Fort XIII San Rideau.

visit.przemysl.pl/637-przemysl-forteczna-trasa-rowerowa-polnocna

2. Southern Cycling Route of the Fortress of Przemyśl

Route length: 51,5 km
The route runs through the following forts:
- Fort VII Prałkowce
- Fort VI Iwanowa Góra (Helicha)
- Fort V Grochowce
- Fort IV Optyń
- Fort III Łuczyce
- Fort I Salis Soglio
- Fort XV Borek

This is a demanding route, running largely through terrain with significant elevation differences. Along the route, particular attention should be given to the beautifully situated Fort VII Prałkowce, set in a forest and accompanied by adjacent field fortifications; Fort III Łuczyce, offering a magnificent panorama and a view towards the hill of Fort IV Optyń; Fort I Salis Soglio, one of the best-preserved and most architecturally interesting fortifications of the fortress; and Fort XV Borek, featuring a unique collection of preserved armour elements from the Fortress of Przemyśl.

visit.przemysl.pl/646-przemysl-forteczna-trasa-rowerowa-poludniowa

3. Memorial Room in Baligród

Baligród, Jana Duplaka 7

The memorial room houses exhibits from World War I collected from the battlefields around the Baligród area. This region saw repeated movements of Russian and Austro-Hungarian troops. Particularly heavy fighting occurred in February 1915 during the attempt to relieve Przemyśl. The fiercest battles took place in the Chryszczata and Maguryczne ranges, at the Żebrak Pass, and on Manyłowa. To this day, the forests and mountains still hold the remains of thousands of soldiers from both sides, and the hills are marked with trenches from that period.

Izba Pamięci w Baligrodzie / Memorial Room in Baligród

4. Nad Roztokami Górnymi Pass/ Ruské Sedlo

Ruské Sedlo (801 m n.p.m.)
The state border is accessible only by hikers and cyclists.

A site of fierce fighting in November 1914, when units of General Aleksei Brusilov's 8th Army crossed the border and entered what is now Slovakia. The pass was taken on 20 November by the Russian 48th Infantry Division under General Lavr Kornilov. Despite early successes – including the capture of Snina and Humenné – the Russians were driven back by 28 November after Austro-Hungarian counterattacks and the isolation of their forces near Stakčín. Today, the pass features a memorial plaque to the battles of both World Wars and a viewing tower overlooking the Slovak side, where the Russian offensive advanced. A red border trail leads across the battlefields of both wars, with many preserved dugouts and trenches.

5. Municipal Museum in Stakčín

Stakčín, Čsl. armády 137/67 (Slovakia)

The museum houses exhibits related to the history of the village as well as the battles that took place here during World War I and World War II. Although small, the museum boasts a rich collection of military artifacts. The village contains two war cemeteries and was the site of intense fighting between Hungarian and Russian units on 24 November 1914. The Hungarians captured the village, cutting off the supply lines and retreat route of the Russian 48th Infantry Division.

6. Osadne Crypt

Osadne (located 54 km away from Komańcza)

Beneath the Orthodox church in Osadné lie the remains of 1,025 soldiers, mostly Russians, and another 1,473 are buried in the nearby war cemetery. Osadné was the site of intense fighting – first in November 1914 during General Brusilov's failed assault on Humenné, and then again in early 1915, when the Russian 8th Army advanced once more toward Vranov and Humenné. The front line ran south of the village, along the Stoby–Skóry ridge. Thousands of soldiers were killed in these battles, giving the area a particularly reflective and solemn atmosphere.

7. "Battle in Carpathians – Medzilaborce 1914/1915"

The building of Andy Warhol Museum of Modern Art Medzilaborce, Andyho Warhola 748/36

The exhibition presents the history of fighting in the Slovak Carpathians, with particular focus on operations in the Medzilaborce area. The town was twice captured by the Russian 8th Army: first at the turn of November and December 1914, held for 19 days before being retaken by Austro-Hungarian 2nd Army units. Further exceptionally heavy clashes – fought in temperatures dropping to –20°C – took place between January and February 1915. During the night of 4–5 February, after fierce hand-to-hand combat, Russian forces seized Medzilaborce and held it for another three months.

8. Military History Museum in Svidník

Svidník, Bardejovská 14

The main exhibition documents the history of wars in the region of eastern Slovakia from 1914 to 1945. It highlights the military and strategic significance of the Dukla Pass during both World Wars. The first part of the exhibition focuses on the course of World War I in the borderlands of eastern Slovakia, with particular attention given to the offensive strategy through the Dukla Pass in 1914.

www.vhu.sk/muzejne-oddelenie-svidnik

9. Regional Museum of the Limanowa Region

Limanowa, Marka 13

A modern, interactive permanent exhibition devoted to the subject of the First World War. Its curatorial concept envisaged the creation of a reconstruction of a field headquarters from the period of the First World War. In addition to traditional exhibition elements – such as figure models in military uniforms, replicas of weapons, display cases containing artefacts from the Battle of Limanowa, and narrative exhibition panels – the exhibition also incorporates multimedia components.

Route No. 1 – The First Siege, September–October 1914

Centrum Dowodzenia Twierdza Przemyśl / Przemyśl Fortress Command Center

On this route, we explore the events that took place between 17 September and 8 October 1914, specifically the assaults carried out on the Fortress of Przemyśl.

We begin at the Przemyśl Fortress Command Center, then visit the Fortress Museum and the World War I exhibition at the National Museum of the Przemyśl Region. Next, we follow the October 1914 fort trail, ending at Fort XI Duńkowiczki. Visiting time: 30–90 minutes per site.

Przemyśl Fortress Command Centre – Przemyśl Fortress Museum – National Museum of the Przemyśl Land – Fort XV Borek – Fort I Salis Soglio – Fort III Łuczyce – Fort V Grochowce – Fort XI Duńkowiczki

The total length of the route:
55 km by car and 52 km by bicycle.

1. Przemyśl Fortress Command Center

Przemyśl, Ludwik Pasteur 1 St.

The site features a multimedia, narrative exhibition presenting the history of the Fortress of Przemyśl.

The facility is accessible to visitors with disabilities.

twierdza.przemysl.eu

2. Przemyśl Fortress Museum

Przemyśl, Katedralna 6/4 St.

A private museum run by the Association of the 3rd Historical Galician Fortress Artillery Regiment named after Prince Kinsky. The museum houses a beautiful collection of militaria from the Przemyśl Fortress.

The facility is accessible to visitors with disabilities.

festung.org

3. National Museum of the Przemyśl Land

Przemyśl, Płk. Berka Joselewicza 1 Square

On the second floor of the museum there is a permanent exhibition devoted to the fighting for the Fortress of Przemyśl. Among the many exhibits, a particularly noteworthy item is a 9 cm M.75 casemate gun originating from the left caponier of Fort I Salis Soglio.

The facility is accessible to visitors with disabilities.

mnzp.pl

4. Fort XV Borek

Jaksmanice (located 14 km from Przemyśl)

One of the best-preserved forts of the Przemyśl Fortress, built between 1895 and 1897. It features an open-air exhibition of armor elements and an observation dome from Fort IV Optyń. The fort was equipped with armored and casemate guns and garrisoned by 92 soldiers. In 1914, it took part in repelling the Russian offensive.

The site has limited accessibility for wheelchair users.

festung.org

5. Fort I Salis Soglio

Jaksmanice (located 12 km from Przemyśl)

Single-rampart artillery fort constructed between 1882 and 1886. The garrison consisted of 400 N.C.O.s and enlisted men, as well as 8 officers. The fort was armed with a total of 33 guns and mortars. During the intense fighting for the Fortress of Przemyśl in the First Siege, the fort provided artillery support in repelling assaults on the forts of the Siedliska group.

The fort has two levels; however, only the lower sections are accessible to wheelchair users, and only with the assistance of accompanying persons.

Attention! The fort is located close to the state border. Please exercise caution and do not approach the border zone.

fortytwierdzyprzemysl.pl

6. Fort III Łuczyce

Located on a hill near the village of Łuczyce, at a distance of 7.7 km from the centre of Przemyśl. Visitors should leave their vehicles in the car park by the church at the foot of the hill and continue the remaining 1,100 metres on foot or by bicycle.

Single-rampart artillery fort of masonry-and-earth construction, built between 1892 and 1900 and modernised up to 1914. The fort commanded the Wiar Valley and the railway line. In 1909, the fort was armed with eight 15 cm guns and nine 9 cm guns. In 1901, the garrison consisted of one infantry company, 91 artillerymen, and 9 pioneers (combat engineers). During the First Siege of the Fortress (17 September – 9 October 1914), the fort's artillery took part in repelling a strong Russian attack on the neighbouring Fort IIIb "Rożubowice".

The fort is accessible to visitors with disabilities with the assistance of accompanying persons.

fortytwierdzyprzemysl.pl

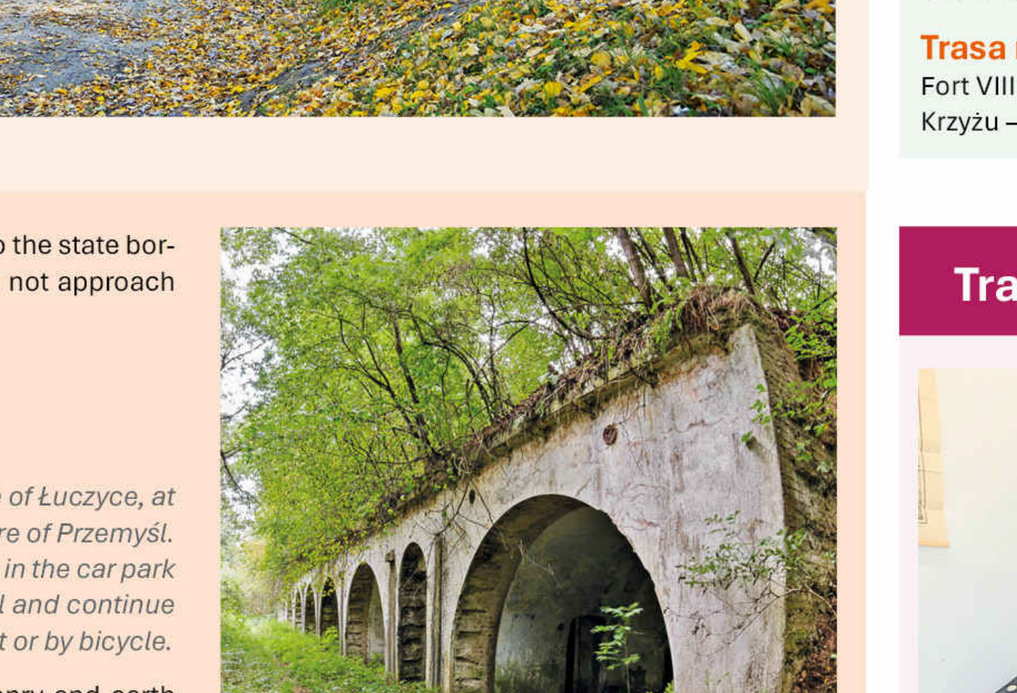
7. Fort V Grochowce

Located on a hill in the village of Grochowce, 7.1 km from the centre of Przemyśl.

The site is an artillery fort constructed between 1883 and 1885, armed with 18 guns and mortars. Its garrison consisted of 6 officers and 312 soldiers. During the First Siege of the Fortress of Przemyśl, the fort repelled a direct assault by Russian infantry, which managed to advance to within 100 metres of its positions. It also provided artillery support in repelling an attack on the neighbouring Fort IV Optyń.

The fort is difficult to access for visitors with disabilities.

fortytwierdzyprzemysl.pl

Fort V Grochowce

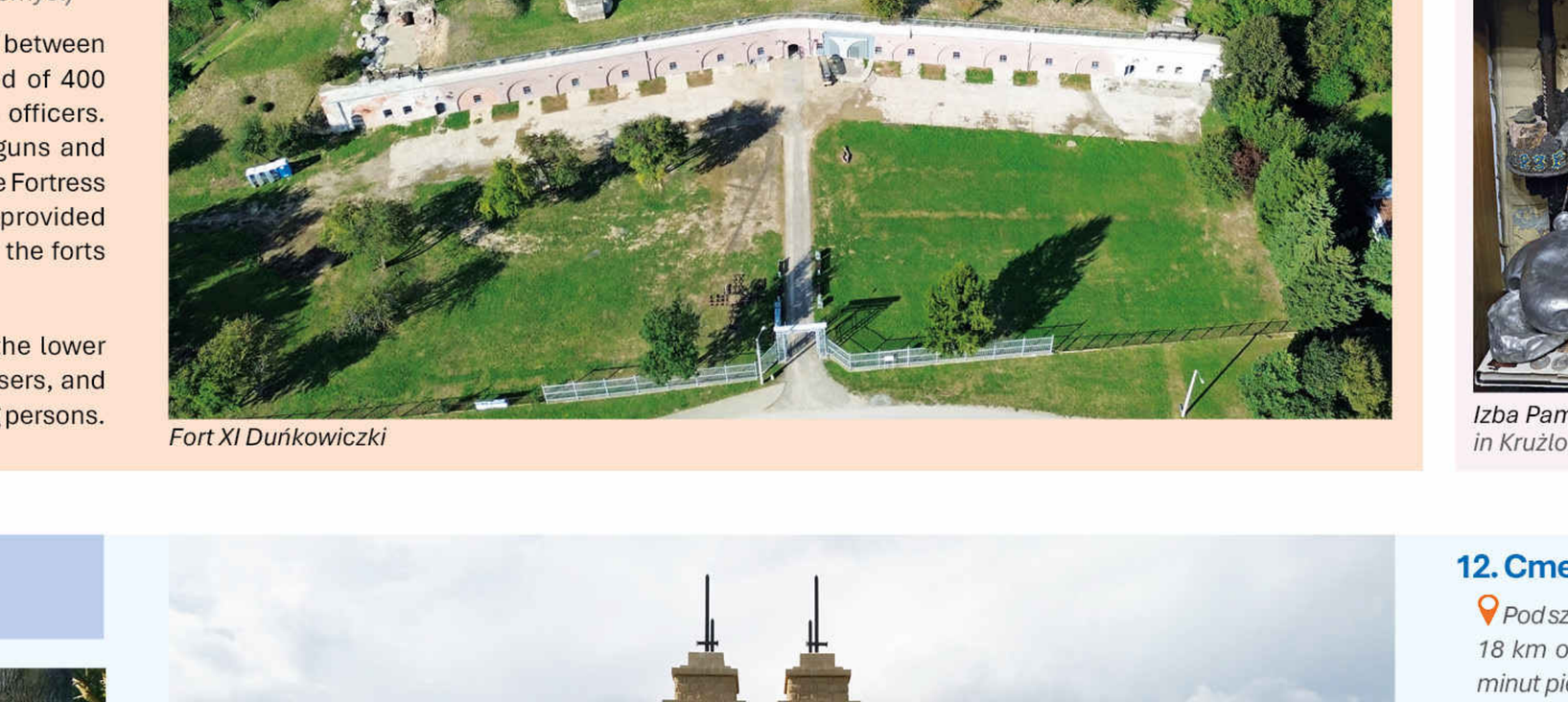
8. Fort XI Duńkowiczki

Located on a hill in the village of Duńkowiczki (10 km from the centre of Przemyśl).

A double-rampart artillery fort built in 1886–1887 and modernised in 1902–1908, armed with 22 guns and machine guns, with a garrison of about 150 soldiers. During the first siege (18 Sept – 9 Oct 1914), Russian attacks on 7–8 October failed despite heavy shelling. Before the fortress surrendered in the second siege (Nov 1914 – Mar 1915), parts of the fort were blown up. During the third siege (29 May – 4 June 1915), it was captured on 30 May by the German 46th Infantry Regiment of the 11th Bavarian Division. Today, it houses a multimedia exhibition on the history of the Przemyśl Fortress.

Lower levels are accessible for visitors with disabilities, and there is a parking area nearby.

fortytwierdzyprzemysl.pl

Fort XI Duńkowiczki

Trasa nr 3 – Ofensywa Gorlicka 1915

Izba Pamięci GRH Gorlice 1915 / Memorial Room of the Historical Reenactment Group "Gorlice 1915"

Trasa prowadzi przez miejsca i pola bitew z okresu 2 maja – 15 czerwca 1915 roku. Obejmuje zarówno okolice Gorlic, gdzie nastąpiło przełamanie frontu, jak i rejon Krosna. Szlak kończy się na terenach związanych z ciężkimi walkami o odzyskanie Twierdzy Przemyśl, podczas których użyto najcięższej artylerii tamtego okresu.

Naszą przygodę zaczynamy w Krużlowej Niżnej, w prywatnej izbie pamięci z bogatą kolekcją militariów z I i II wojny światowej. Kolejne przystanki to izby pamięci w Gorlicach i Krygu. Dalej jedziemy drogą DK28, którą w maju 1915 roku nacierały wojska austro-węgierskie, mijając liczne cmentarze wojenne. W Krośnie warto zobaczyć prywatne Muzeum Pól Bitewnych. Następnie odwiedzamy Olszany, gdzie 17 maja 1915 roku dotarły oddziały 24. Dywizji Piechoty, a przy kościele stoi model moździerza „Chuda Emma”, z którego ostrzeliwano Fort VII Prałkowce. W Przemyślu zwiedzamy trzy placówki: Centrum Dowodzenia Twierdza Przemyśl, prywatne Muzeum Twierdzy i ekspozycję w Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej. Na końcu kierujemy się w rejon najcięższych walk XI Korpusu gen. Mackensena.

Trasa samochodowa i rowerowa

Krużlowa Niżna – Gorlice – Kryg – Krosno – Olszany – Fort VII Prałkowce – Przemyśl – Fort IXa Przy Krzyżu – Fort X Orzechowce, Skansen Pola Bitwy, cmentarz wojenny Bawarczyków w Żurawicy Bażantarni – Fort XI Duńkowiczki.

Długość trasy samochodowej – 193 km
Długość trasy rowerowej – 201 km

Izba Pamięci w Krużlowej Niżnej / Memorial Room in Krużlowa Niżna

Trasa rowerowa jest wymagająca, obfituje w przewyższenia i liczne podjazdy. Po drodze napotkamy zabytki architektury drewnianej i liczne cmentarze wojenne.

1. Izba Pamięci w Krużlowej Niżnej

Krużlowa Niżna 114

Izba pamięci powstała z inicjatywy Stanisława Szambelana – miłośnika lokalnej historii i rekonstruktora. Prezentuje bogaty zbiór militariów z okresu I i II wojny światowej, w większości odnalezionych na okolicznych polach bitew.

2. Izba Pamięci GRH Gorlice 1915

Gorlice, ul. Adama Mickiewicza 14-16

W Izbie prezentowane są eksponaty z okresu I wojny światowej, w dużej mierze związane z „Bitwą pod Gorlicami” z 2 maja 1915 roku. Około 90% zgromadzonych tu przedmiotów to autentyczne artefakty. Wśród nich znajdują się mundury i wyposażenie żołnierzy armii Austro-Węgier, Prus, Rosji Carskiej, Francji, Wielkiej Brytanii, USA, Włoch oraz Legionów Polskich.

Dostępna dla osób z niepełnosprawnościami (przy pomocy osoby trzeciej).

3. Muzeum regionalne PTTK w Gorlicach

Gorlice, ul. Wąska 7

Muzeum prezentuje zbiory uzbrojenia, umundurowania oraz figury woskowe postaci historycznych. Jedną z głównych atrakcji jest mapa plastyczna przedstawiająca przebieg ofensywy gorlickiej. Z muzeum i wojenną historią miasta związany jest ks. Bronisław Świeykowski, komisaryczny burmistrz Gorlic, który pozostał w mieście podczas walk. Warto odwiedzić jego grób w kaplicy Miłkowskich na cmentarzu parafialnym – miejscu ciężkich starć w maju 1915 roku. Z przedwojennych 613 domów zniszczono aż 568, w tym Bazylikę NMP, później odbudowaną.

4. Krygowska Izba Muzealna KAIM

Budynek Szkoły Podstawowej im. Ignacego Łukasiewicza w Krygu, Kryg 397

Izba muzealna została stworzona przez miłośnika lokalnej historii, rekonstruktora Michała Rapałę z Krygu. To miejsce to efekt ponad dziesięciu lat kolekcjonowania, archiwizowania i ratowania pamiątek oraz eksponatów związanych z historią Gorlic, także z jej najtragiczniejszym rozdziałem jakim była słynna bitwa pod Gorlicami 2 maja 1915 roku.

5. Prywatne Muzeum Podkarpackich Pól Bitewnych

Krosno, ul. Feliksa Czajkowskiego 92

Prywatne muzeum z bogatą kolekcją militariów z okresu I i II wojny światowej. Rejon Krosna, a w szczególności Odrzykonia, Krościenka i Komborni był miejscem zaciętych walk podczas próby kontruderzenia rosyjskiego III Korpusu Kaukaskiego w nocy z 7 na 8 maja 1915 roku. Mimo początkowych sukcesów atak na skrzydło 12. Dywizji Piechoty zakończył się niepowodzeniem, a wojska austro-węgierskie wzięły wielu jeńców.

www.muzeumkrosno.pl

6. Olszany

13 km od Przemyśla

Na parkingu poniżej kościoła stoi pełnowymiarowy model moździerza Skoda M.11 kalibru 30,5 cm, zwanego „Chudą Emmą”. To właśnie moździerz tego typu, ustawiony w tym rejonie, prowadził ogień na przedpole oraz na Fort VII Prałkowce podczas jego odbijania z rąk rosyjskich 30 maja 1915 roku.
Pod wiatą na parkingu znajduje się wystawa fotograficzna wraz z opisami dotyczącymi moździerza Skoda M.11.

Moździerz w Olszanach / Mortar in Olszany

7. Fort VII Prałkowce

Położony na wzgórzu (7,5 km od Przemyśla)

To jednowałowy fort artyleryjski z lat 1883–1885, uzbrojony m.in. w działa 12 cm M.61, działa 9 cm M.75/96, moździerze 15 cm oraz działa do obrony fosy. Załogę stanowiła 1 kompania piechoty i 146 artylerzystów. W czasie drugiego oblężenia wspierał wypady załogi twierdzy, a przed kapitulacją wysadzono część kaponier i schron centralny. Podczas trzeciego oblężenia zdobyto go dopiero 30 maja 1915 roku po ostrzale ciężkich moździerzy z rejonu Olszan; rosyjska artyleria zmusiła jednak 24. Dywizję Piechoty do odwrotu. Fort ponownie zajęto 2 czerwca. Ślady ostrzału granatami 30,5 cm są widoczne na przedpolu i na samym forcie do dziś.

Samochód można zostawić przy wiacie rowerowej i resztę trasy przejść pieszo (20 minut). Rowerem dojazd na fort zajmuje około 30 minut.

fortytwierdzyprzemysl.pl

8. Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – patrz: Trasa nr 1

9. Muzeum Twierdzy Przemyśl – patrz: Trasa nr 1

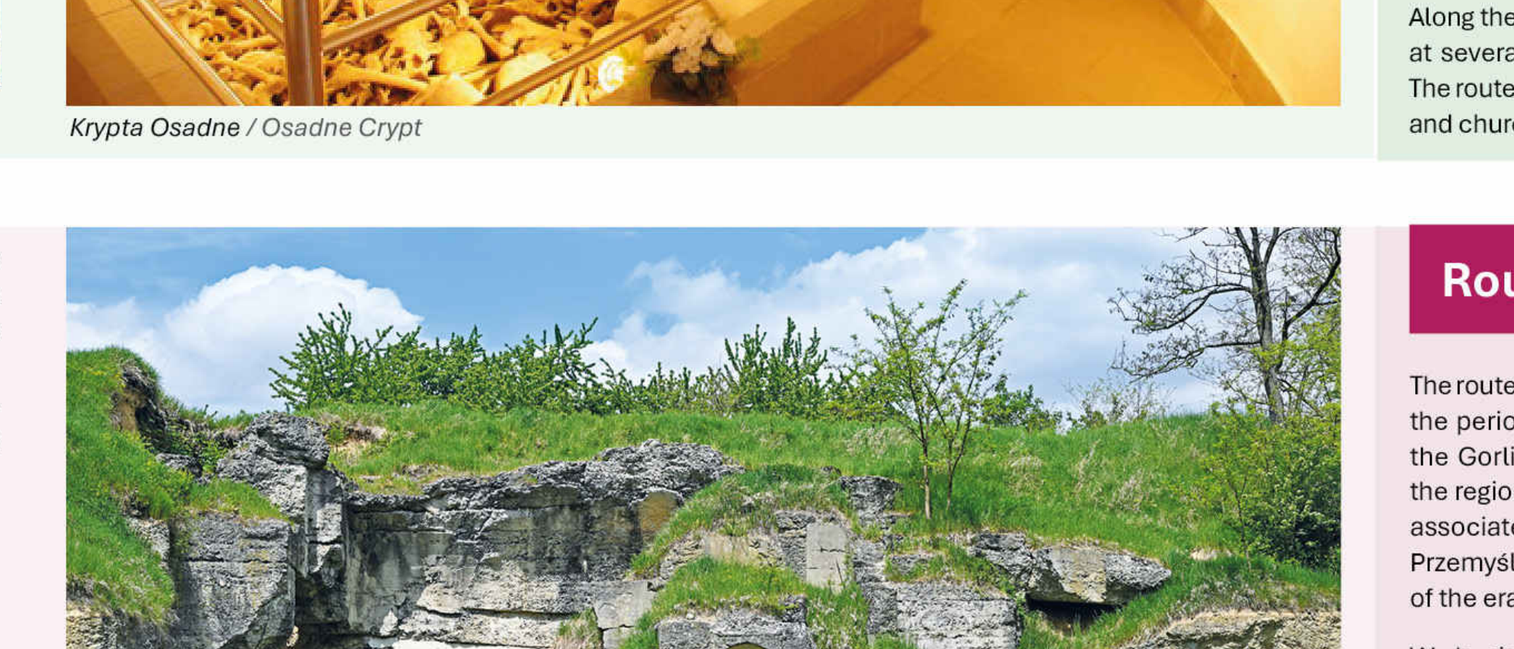
10. Centrum Dowodzenia Twierdza Przemyśl – patrz: Trasa nr 1

11. Fort IXa Przy Krzyżu

Położony przy drodze, między Lipowicą i Ujkowicami (7,4 km od centrum Przemyśla).

Unikatowy obiekt obronny północnego odcinka zewnętrznego pierścienia Twierdzy Przemyśl, zachowany jako trwała ruina i stanowisko archeologiczne. Uzbrojony był w dwie 8-cm armaty w wieżach pancernych, dwa 8-cm działa kazamatowe oraz pancerną wieżę obserwacyjną. Załogę stanowiła połowa kompanii piechoty, 54 artylerzystów i 4 pionierów. Fort bronił podejścia od Ujkowic, współdziałał z sąsiednimi fortami i brał udział w walkach podczas wszystkich trzech oblężeń. Przed kapitulacją twierdzy wysadzono tradytor i baterię pancerną. Obok ruin stoi dziś wieża widokowa z panoramą północnego pola bitwy.

fortytwierdzyprzemysl.pl

Fort X Orzechowce

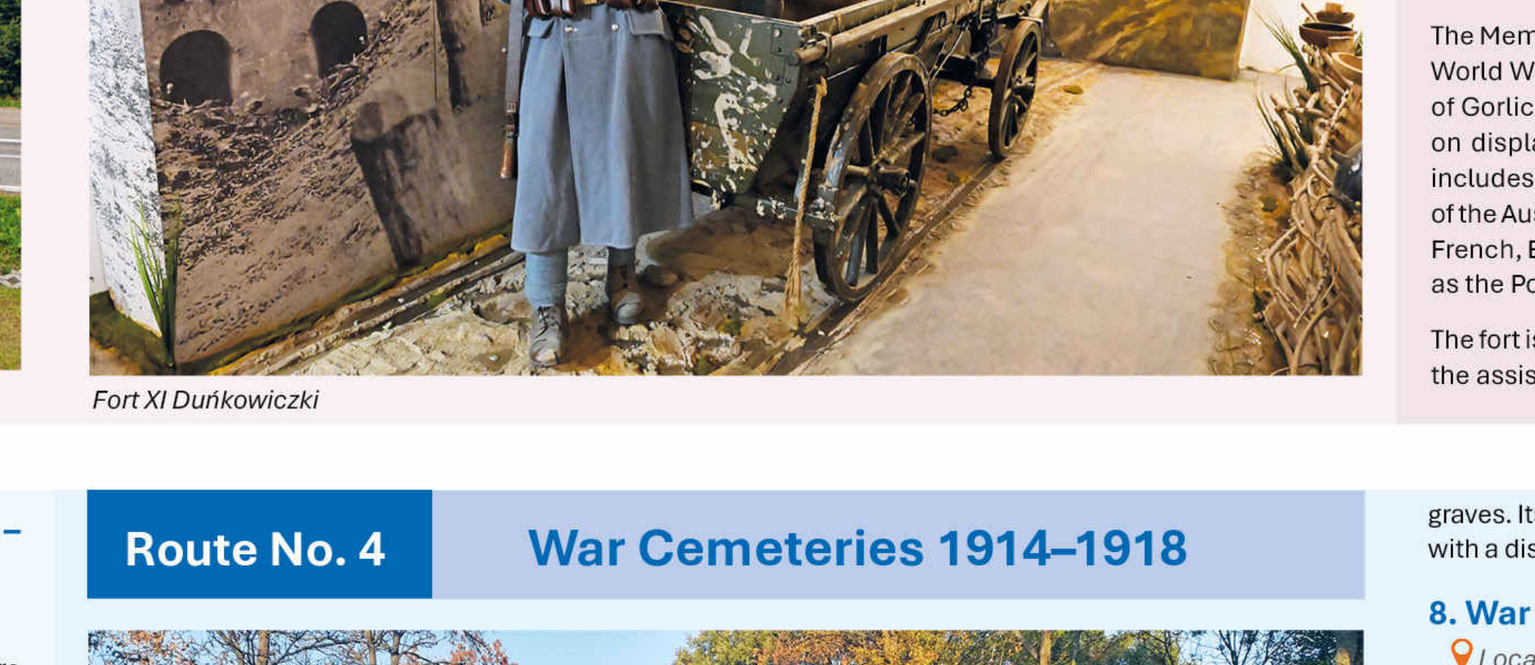
Wieża widokowa obok ruin Fortu IXa Przy Krzyżu / Viewing tower beside the ruins of Fort IXa Przy Krzyżu

12. Fort X Orzechowce i Skansen Pola Bitwy

Położony na wzgórzu, nad Ujkowicami (10 km od centrum Przemyśla).

Dwuwałowy fort artyleryjski, zbudowany w latach 1886–1887 i zmodernizowany na przełomie XIX i XX wieku, był jednym z kluczowych punktów obronnych twierdzy. W czasie I wojny światowej wielokrotnie brał udział w walkach. W pierwszym oblężeniu wspierał sąsiedni Fort XIa „Cegielnia”. Przed kapitulacją twierdzy w drugim oblężeniu został wysadzony, a podczas trzeciego oblężenia – po ciężkim ostrzale, m.in. pociskami „Grubej Berty” – zdobyła go 2 czerwca 1915 roku 11. Bawarska Dywizja Piechoty. Na całym odcinku między Fortem X a Fortem XI Duńkowiczki toczyły się wtedy wyjątkowo krwawe walki, a ich ślady widoczne są do dziś. W otaczającym lesie zachował się rozległy system okopów, stanowiska artyleryjskie oraz Punkt Oporu „Pruchnicka Droga”. Na stanowisku Baterii B3 zrekonstruowano pozycję armaty M.61 kal. 15 cm wraz z repliką działa i schronem pogotowia. Dziś Fort X i skansen pola bitwy tworzą wyjątkowy teren historyczno-turystyczny, pozwalający zobaczyć autentyczne ślady walk o jedną z największych twierdz Europy.

13. Fort XI Duńkowiczki – patrz: Trasa nr 1

Fort XI Duńkowiczki

Route No. 3 – The Gorlice Offensive of 1915

The route leads through key sites and battlefields from the period of 2 May to 15 June 1915. It covers both the Gorlice area, where the front was broken, and the region around Krosno. The trail ends in the areas associated with the heavy fighting to recapture the Przemyśl Fortress, during which the heaviest artillery of the era was employed.

We begin our journey in Krużlowa Niżna, at a private memorial room with a rich collection of military artifacts from the First and Second World Wars. Our next stops are the memorial rooms in Gorlice and Kryg. We then follow the DK28 road, along which Austro-Hungarian troops advanced in May 1915, passing numerous war cemeteries. In Krosno, it is worth visiting the private Battlefield Museum. Next, we head to Olszany, reached on 17 May 1915 by units of the 24th Infantry Division; by the church stands a model of the 30.5 cm "Skinny Emma" mortar used to shell Fort VII Prałkowce. In Przemyśl, we visit three sites: the Fortress Przemyśl Command Centre, the private Fortress Museum, and the exhibition at the National Museum of the Przemyśl Region. Finally, we travel to the area of the fiercest fighting of General Mackensen's XI Corps.

Car and cycling route

Krużlowa Niżna – Gorlice – Kryg – Krosno – Olszany – Fort VII Prałkowce – Przemyśl – Fort IXa Przy Krzyżu – Fort X Orzechowce, Battlefields Open-Air Museum, Bavarian Soldiers War Cemetery Żurawica Bażantarnia – Fort XI Duńkowiczki

The total length of the route:
193 km by car and 201 km by bicycle.

The cycling route is demanding, featuring numerous elevation changes and climbs. It is rich in wooden architectural monuments and dotted with war cemeteries along the way.

1. Memorial Room in Krużlowa Niżna

Krużlowa Niżna 114

The Memorial Room was created by local history enthusiast and reenactor Stanisław Szambelan. It contains a rich collection of military artifacts from World War I and II. The vast majority of these items are found on nearby battlefields.

2. Memorial Room of the Historical Reenactment Group "Gorlice 1915"

Gorlice, Adama Mickiewicza 14-16

The Memorial Room presents exhibits from the First World War, many of them connected to the "Battle of Gorlice" of 2 May 1915. Around 90% of the items on display are authentic artefacts. The collection includes uniforms and equipment used by soldiers of the Austro-Hungarian, Prussian, Imperial Russian, French, British, American and Italian armies, as well as the Polish Legions.

The fort is accessible to visitors with disabilities with the assistance of accompanying persons.

3. PTTK (*Polish Tourist and Sightseeing Society*) Regional Museum in Gorlice

Gorlice, Wąska 7

Museum presents collections of weapons, uniforms, and wax figures of historical figures. One of the main attractions is a relief map showing the course of the Gorlice Offensive. The museum and the wartime history of the town are closely linked to Father Bronisław Świeykowski, the commissary mayor of Gorlice, who remained in the town during the fighting. His grave can be visited in the Miłkowski Chapel at the parish cemetery – the site of heavy clashes in May 1915. Of the town's 613 pre-war houses, as many as 568 were destroyed, including the Basilica of the Blessed Virgin Mary, later rebuilt.

4. Memorial Room in Kryg KAIM

Ignacy Łukasiewicz Primary School building in Kryg, Kryg 397

The Memorial Room was created by local history enthusiast and reenactor Michał Rapała from Kryg. It is the result of over 10 years of collecting, archiving, and rescuing memorabilia and exhibits related to the history of Gorlice, including its most tragic chapter, the infamous Battle of Gorlice on May 2, 1915.

5. Private Museum of Subcarpathian Battlefields

Krosno, Feliksa Czajkowskiego 92

A private museum with a very extensive collection of military items from World War I and II. The Krosno area, particularly Odrzykoń, Krościenko, and Kombornia, witnessed fierce fighting during an attempted counterattack by the Russian III Caucasian Corps on the night of May 7-8, 1915. Despite initial successes, the counterattack on the flank of the 12th Infantry Division ended in failure. Austro-Hungarian forces took many prisoners.

muzeumkrosno.pl

6. Olszany

13 km away from Przemyśl

In the parking area below the church stands a full-scale model of the 30.5 cm Škoda M.11 mortar, known as "Thin Emma." It was a mortar of this type, positioned in this area, that fired on the foreground and at Fort VII Prałkowce during its recapture from Russian forces on May 30, 1915.
Under the shelter in the parking lot, there is also a photographic exhibition with descriptions concerning the Škoda M.11 mortar.

7. Fort VII Prałkowce

Located on a hill approximately 7.5 km from Przemyśl

Fort VII Prałkowce is a single-rampart artillery fort built between 1883 and 1885, armed with 12 cm M.61 guns, 9 cm M.75/96 field guns, 15 cm mortars, and ditch-defense guns. Its garrison consisted of one infantry company and 146 artillerymen. During the second siege, it supported the fortress garrison's sorties, and parts of its caponiers and the central shelter were blown up before the capitulation. In the third siege, it was captured only on 30 May 1915 after heavy mortar fire from the Olszany area; Russian artillery soon forced the 24th Infantry Division to withdraw. The fort was retaken on 2 June. Traces of 30.5 cm shell impacts remain visible today.

A car can be left near the bicycle shelter, with the remainder of the route covered on foot (about 20 minutes). By bicycle, the approach to the fort takes approximately 30 minutes.

fortytwierdzyprzemysl.pl

8. National Museum of the Przemyśl Land – see Route No. 1

9. Przemyśl Fortress Museum – see Route No. 1

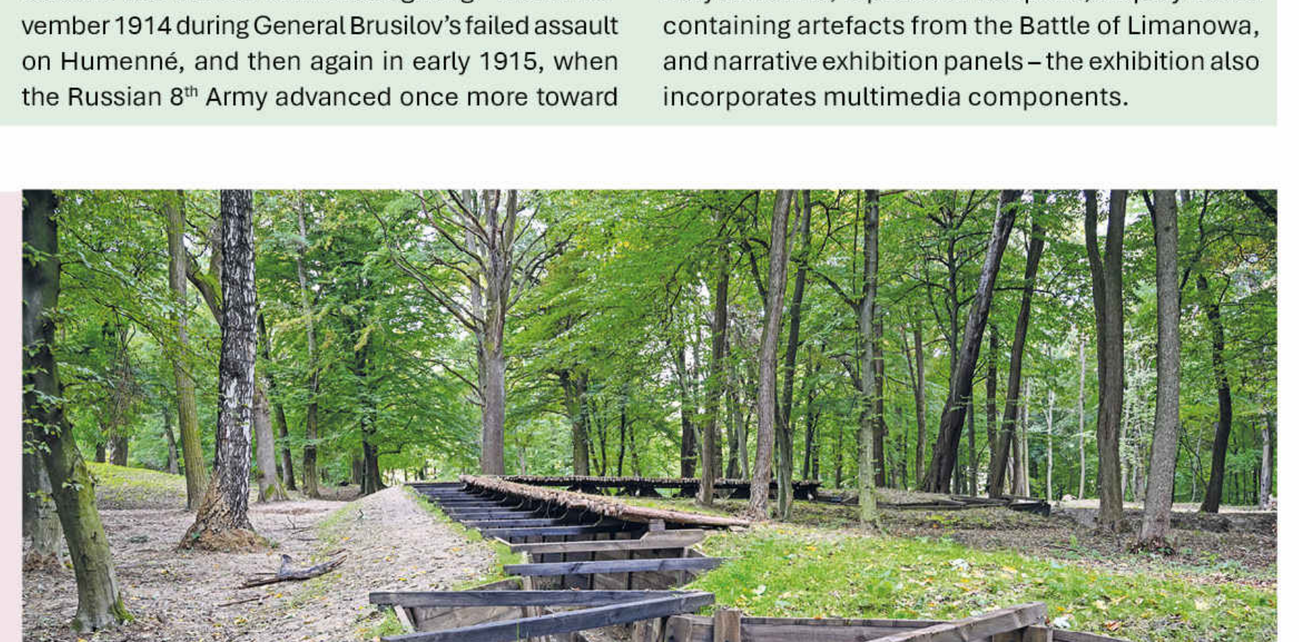
10. Przemyśl Fortress Command Center – see Route No. 1

11. Port IX a Przy Krzyżu ("At the Cross")

Located on the road between Lipowica and the village of Ujkowice, 7.4 km from the center of Przemyśl.

Fort 9a "Przy Krzyżu" is a unique defensive structure on the northern sector of Przemyśl Fortress's outer ring, preserved today as a permanent ruin and an archaeological site. It was armed with two 8 cm turret guns, two casemate guns, and an armored observation tower. Its garrison consisted of half an infantry company, 54 artillerymen, and 4 sappers. The fort defended the approach from Ujkowice, cooperated with nearby forts, and saw action in all three sieges. Before the capitulation, its traditor and armored battery were blown up. A viewing tower beside the ruins offers a panorama of the northern battlefield.

fortytwierdzyprzemysl.pl

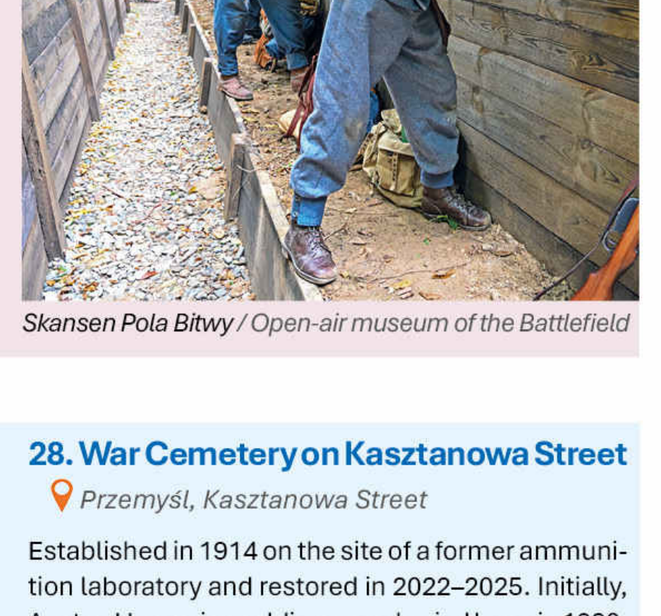
Skansen Pola Bitwy / Museum of the Battlefield

12. Fort X Orzechowce and Museum of the Battlefield

The fort is located on a hill overlooking the town of Ujkowice, 10 km from the center of Przemyśl.

A double-rampart artillery fort built in 1886–1887 and modernized at the turn of the 20th century, it served as one of the key defensive points of the fortress. During World War I it took part in numerous engagements. It supported Fort XIa, was blown up before the fortress capitulated, and on 2 June 1915 was captured by the 11th Bavarian Infantry Division after heavy shelling, including fire from a "Big Bertha." The area between Forts X and XI saw exceptionally bloody fighting, the traces of which remain visible today. In the surrounding forest, an extensive system of trenches, artillery positions, and the "Pruchnicka Droga" Strongpoint have been preserved. At Battery B3, the position of a 15 cm M.61 gun has been reconstructed, complete with a replica cannon and ready shelter. Today, Fort X and the battlefield open-air museum form a unique historical and tourist area, offering a chance to see authentic traces of the battles for one of Europe's largest fortresses.

13. Fort XI Duńkowiczki – see Route No. 1

Skansen Pola Bitwy / Open-air museum of the Battlefield

Śladami Wielkiej Wojny / In the Footsteps of the Great War

Pogranicze polsko-słowackie kryje wiele skarbów związanych z historią Wielkiej Wojny – krajobrazy, które dziś zachwycają spokojem, ponad sto lat temu były areną jednych z najcięższych walk na Froncie Wschodnim.

Wielka Wojna, rozpoczęta 28 lipca 1914 roku, była konfliktem bez precedensu – zarówno pod względem skali mobilizacji, jak i liczby ofiar. Na Froncie Wschodnim, obejmującym również obszary dzisiejszej Małopolski, Podkarpacia i północnej Słowacji, działania wojenne miały charakter bardziej manewrowy niż na zachodzie Europy, lecz nie oznaczało to mniejszych strat. Szczególnie krwawe okazały się lata 1914–1915, gdy nowoczesne środki walki, trudne warunki terenowe oraz surowy klimat Karpat zbierały tragiczne żniwo wśród żołnierzy wszystkich walczących armii – rosyjskiej, austro-węgierskiej i niemieckiej. W ich szeregach walczyli także Polacy, często zmuszeni stawać naprzeciw siebie.

Prezentowana mapa przedstawia miejsca i obiekty, które odegrały istotną rolę w historii I wojny światowej. Poprzez zachowane relikty, ekspozycje oraz kontekst historyczny ukazują one różnorodne oblicza tego konfliktu. W tym celu wytyczono cztery szlaki tematyczne, prowadzące przez najważniejsze punkty związane z wydarzeniami tamtego okresu. Poszczególne trasy można pokonywać pieszo lub rowerem, natomiast przemieszczanie się między nimi ułatwia podróż samochodem.

Trasa 1, „Pierwsze oblężenie IX–X 1914”, koncentruje się wokół Twierdzy Przemyśl – jednego z największych systemów fortyfikacyjnych w Europie, którego znaczenie strategiczne wpłynęło na przebieg działań wojennych w początkowej fazie konfliktu. Trasa 2, „Piekło zimy 1914–1915”, ukazuje dramatyczne zmagania w Karpatach, gdzie walki toczyły się w ekstremalnych warunkach, a natura była równie groźnym przeciwnikiem jak wróg. Trasa 3, „Ofensywa Gorlicka 1915”, przybliża przełomowy moment wojny na tym froncie. Skoncentrowane uderzenie wojsk austro-węgierskich i niemieckich doprowadziło do przełamania rosyjskich linii i zmieniło układ sił w regionie. Ślady tych wydarzeń odnaleźć można w licznych miejscach bitew oraz na cmentarzach rozsianych po całym obszarze. Trasa 4, „Cmentarze wojenne 1914–1918”, stanowi refleksyjne dopełnienie całości – prowadzi przez miejsca spoczynku tysięcy żołnierzy różnych narodowości, gdzie pamięć o tragedii wojny nabiera szczególnego wymiaru.

Mapa i towarzyszące jej szlaki są zaproszeniem do podróży – nie tylko w sensie geograficznym, lecz także w głąb historii. To propozycja odkrywania miejsc, które uczą, skłaniają do refleksji i budują świadomość wspólnego europejskiego dziedzictwa, stanowiąc jednocześnie impuls do rozwoju lokalnych społeczności.

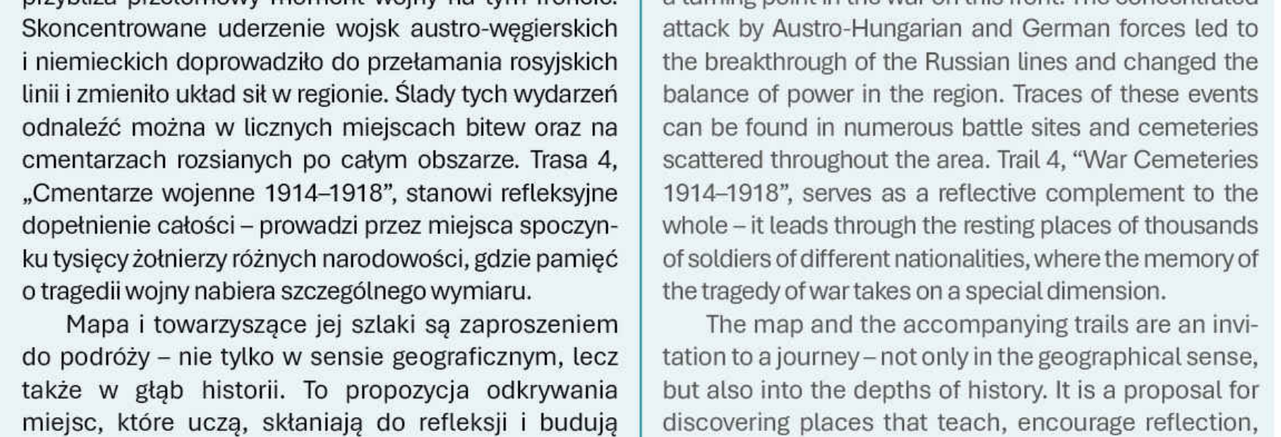
The Polish-Slovak borderland hides many treasures linked to the history of the Great War – landscapes that today enchant with their tranquility were, over a hundred years ago, the scene of some of the fiercest fighting on the Eastern Front.

The Great War, which began on 28 July 1914, was a conflict without precedent – both in terms of the scale of mobilization and the number of casualties. On the Eastern Front, which also covered the areas of present-day Lesser-Poland (Małopolska), Podkarpacie, and northern Slovakia, military operations were more mobile in nature than in Western Europe, but this did not mean fewer losses. The years 1914–1915 proved particularly bloody, when modern means of warfare, difficult terrain, and the harsh climate of the Carpathians took a tragic toll among soldiers of all the fighting armies – Russian, Austro-Hungarian, and German. Poles also fought in their ranks, often forced to stand against one another.

The presented map shows places and objects that played a significant role in the history of the First World War. Through preserved relics, exhibitions, and historical context, they reveal the various faces of this conflict. For this purpose, four thematic trails have been designated, leading through the most important points connected with the events of that period. Individual routes can be covered on foot or by bicycle, while travel between them is facilitated by car.

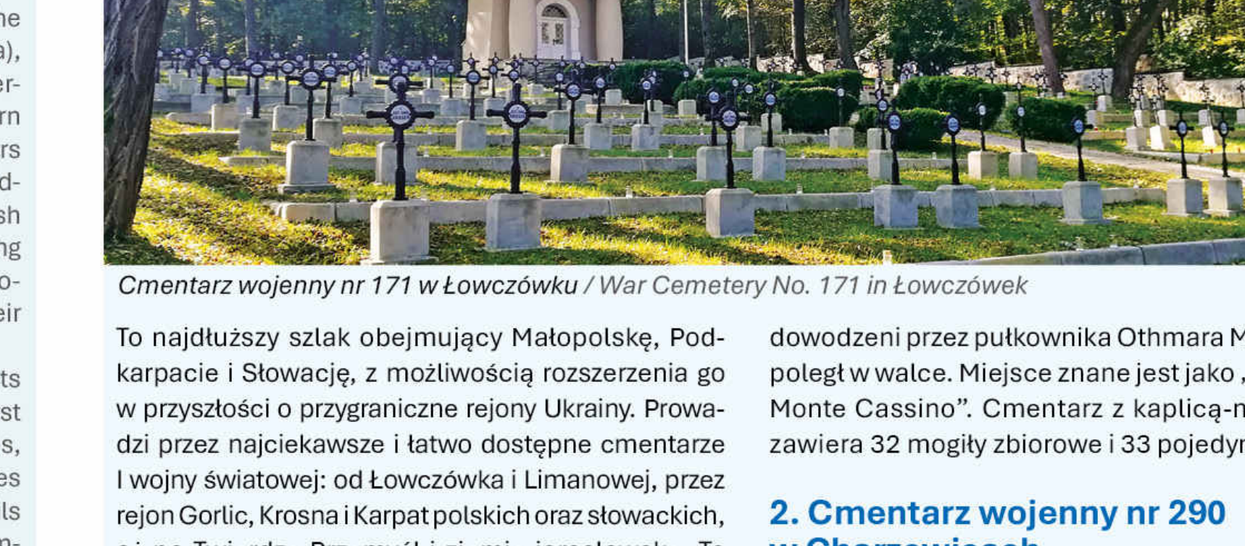
Trail 1, "The First Siege IX–X 1914", focuses on the Przemyśl Fortress – one of the largest fortification systems in Europe, whose strategic importance influenced the course of military operations in the initial phase of the conflict. Trail 2, "The Hell of Winter 1914–1915", presents the dramatic struggles in the Carpathians, where fighting took place in extreme conditions, and nature was as dangerous an enemy as the opponent. Trail 3, "The Gorlice Offensive 1915", brings closer a turning point in the war on this front. The concentrated attack by Austro-Hungarian and German forces led to the breakthrough of the Russian lines and changed the balance of power in the region. Traces of these events can be found in numerous battle sites and cemeteries scattered throughout the area. Trail 4, "War Cemeteries 1914–1918", serves as a reflective complement to the whole – it leads through the resting places of thousands of soldiers of different nationalities, where the memory of the tragedy of war takes on a special dimension.

The map and the accompanying trails are an invitation to a journey – not only in the geographical sense, but also into the depths of history. It is a proposal for discovering places that teach, encourage reflection, and build awareness of our shared European heritage, while at the same time serving as an impulse for the development of local communities.

Cmentarz wojenny nr 80 w Sękowej / War Cemetery No. 80 in Sękowa

Trasa nr 4 – Cmentarze wojenne 1914–1918

Cmentarz wojenny nr 171 w Łowczówku / War Cemetery No. 171 in Łowczówek

To najdłuższy szlak obejmujący Małopolskę, Podkarpacie i Słowację, z możliwością rozszerzenia go w przyszłości o przygraniczne rejony Ukrainy. Prowadzi przez najciekawsze i łatwo dostępne cmentarze I wojny światowej: od Łowczówka i Limanowej, przez rejon Gorlic, Krosna i Karpat polskich oraz słowackich, aż po Twierdzę Przemyśl i ziemię jarosławską. To podróż śladem najcięższych walk, której wymownym świadectwem są liczne nekropolie i skala pochówków. Trudniejsze podejścia czekają jedynie przy wejściu na Rotundę, znaną z wyjątkowej architektury, oraz na Manyłową w Bieszczadach.

Trasa samochodowa i rowerowa:

Cmentarze nr: 368 Jabłoniec – 171 Łowczówek – 185 Lichwin – 118 Staszkówka – 123 Łużna-Pustki – 91 Gorlice – 80 Sękowa – 60 Przełęcz Małastowska – 51 Rotunda – 4 Grab – 6 Krempna – 8 Żmigród – Velkrop – Medzilaborce – Łupków – Cisna – Manyłowa – Przemyśl – Żurawica Bażantarnia – Hnatkowice – Drohojów – Kalników – Starzawa

Łącznie – 571 km

1. Cmentarz wojenny nr 368 w Limanowej

Na wzgórzu Jabłoniec, dojazd stromą, wąską drogą

Cmentarz upamiętnia żołnierzy austro-węgierskich i rosyjskich poległych 7–12 grudnia 1914 roku podczas operacji limanowsko-łapanowskiej. Wzgórze Jabłoniec zdobyli 11 grudnia węgierscy huzarzy dowodzeni przez pułkownika Othmara Muhra, który poległ w walce. Miejsce znane jest jako „węgierskie Monte Cassino”. Cmentarz z kaplicą-mauzoleum zawiera 32 mogiły zbiorowe i 33 pojedyncze.

Cmentarz wojenny nr 368 w Limanowej / War Cemetery No. 368 in Limanowa – Jabłoniec

2. Cmentarz wojenny nr 290 w Charzewicach

46 km od Limanowej, dojazd drogą gruntową

Jedna z najpiękniejszych nekropolii w okręgu, zaprojektowana przez Roberta Motkę. Spoczywa tu 161 żołnierzy (9 mogił zbiorowych i 46 pojedynczych): 109 austro-węgierskich i 52 rosyjskich, poległych w walkach 19–20 listopada 1914 roku.

3. Cmentarz wojenny nr 171 w Łowczówku

Na wzgórzu Kopaliny, dojazd drogą szutrową

Cmentarz z murowaną kaplicą, powstały po bitwie pod Łowczówkiem i Limanową (grudzień 1914). Spoczywa tu 483 żołnierzy (20 mogił zbiorowych i 275 pojedynczych), w tym: 80 Polaków, 162 żołnierzy armii austro-węgierskiej oraz 241 żołnierzy armii rosyjskiej.

4. Cmentarz wojenny nr 185 „Głowa Cukru” w Lichwinie

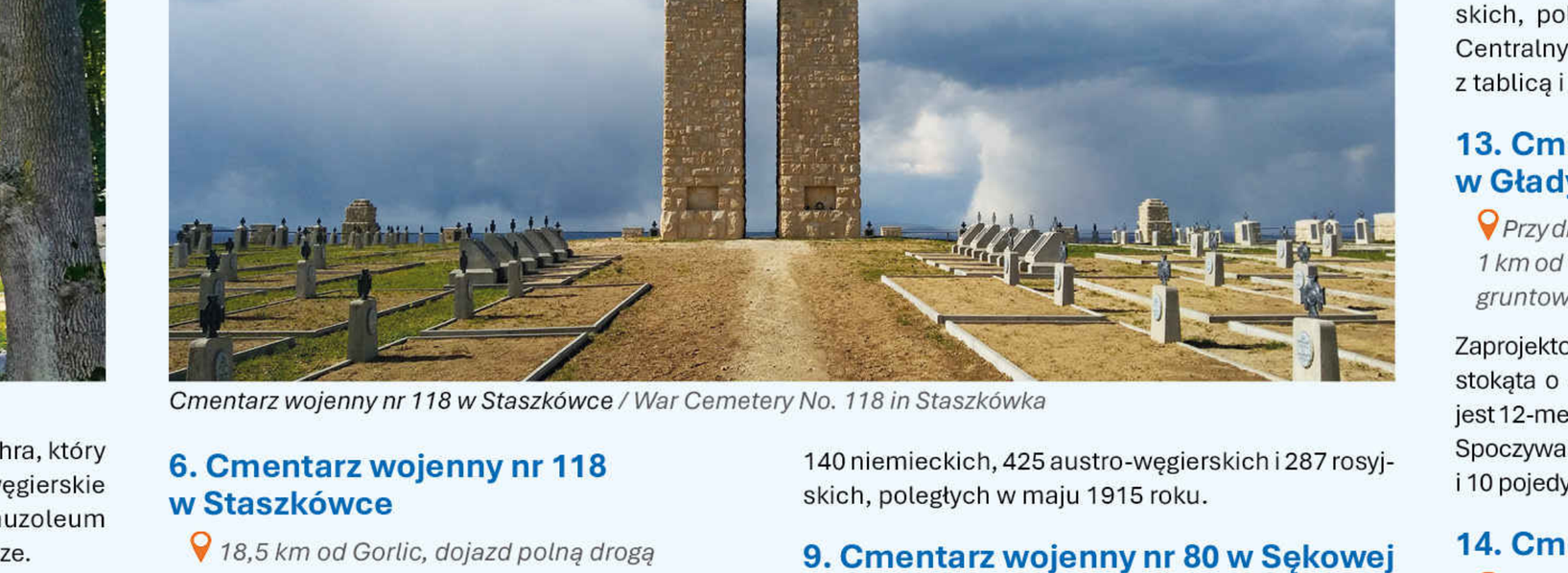
Na wzgórzu Gródek, 35 km od Gorlic; ok. 200 m pieszo od punktu widokowego

Miejsce ciężkich walk austro-węgiersko-rosyjskich z 3–4 maja 1915 roku. Cmentarz zaprojektowany przez Heinricha Scholza, z masywnym pomnikiem na szczycie i rzędami grobów poniżej. Spoczywa tu 273 żołnierzy austro-węgierskich i 341 rosyjskich.

5. Cmentarz wojenny nr 138 w Bogoniowicach

29 km na północny zachód od Gorlic

Cmentarz wyróżnia się nagrobkami w formie wysokich kamiennych postumentów z krzyżami oraz niskich, pięciobocznych steli. Spoczywa tu 102 żołnierzy: 63 austro-węgierskich, 29 niemieckich i 10 rosyjskich. W styczniu 1945 roku pochowano tu dodatkowo kilku żołnierzy niemieckich.

Cmentarz wojenny nr 118 w Staszkówce / War Cemetery No. 118 in Staszkówka

6. Cmentarz wojenny nr 118 w Staszkówce

18,5 km od Gorlic, dojazd polną drogą

W maju 1915 roku, po ciężkich walkach, Staszkówka została zdobyta przez pruską 2. Dywizję Gwardii. W okolicy znajdują się cztery cmentarze wojenne, z których wyróżnia się nr 118. Spoczywa tu 763 żołnierzy: 439 niemieckich, 281 austro-węgierskich i 43 rosyjskich.

7. Cmentarz wojenny nr 123 w Łużnej

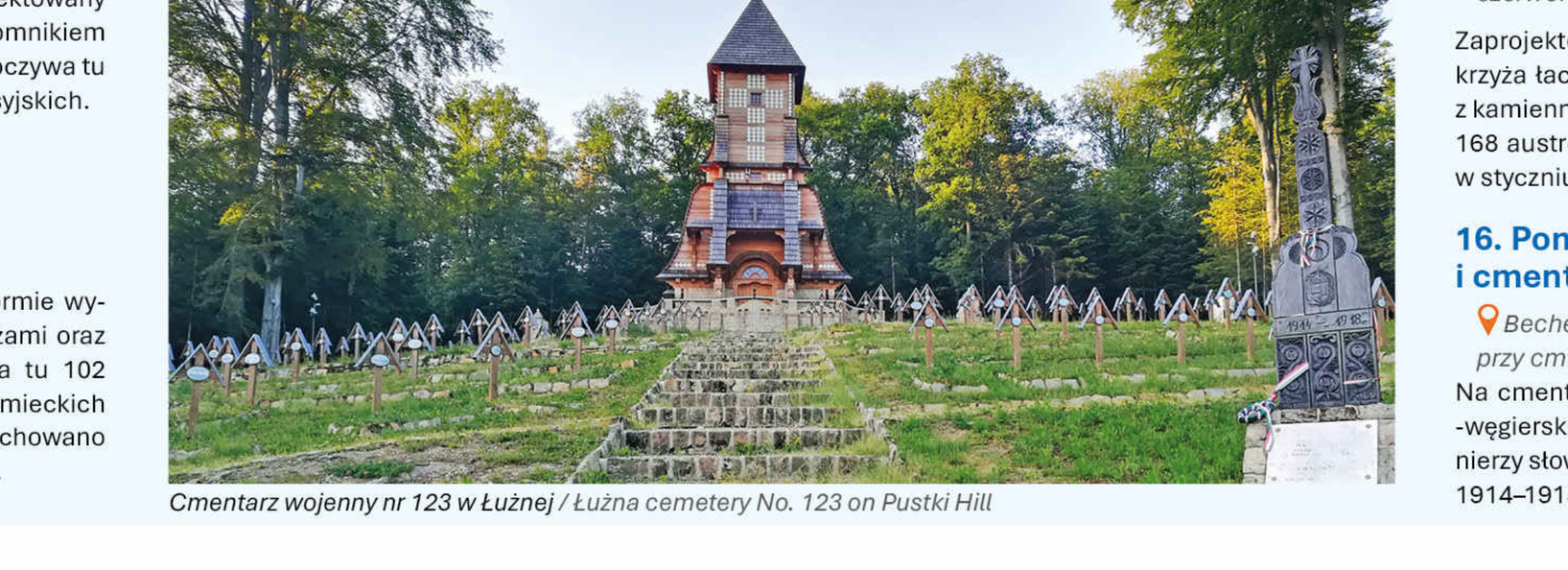
Na wzgórzu Pustki (446 m n.p.m.), 14 km od Gorlic, parking poniżej, dojście ścieżką

Na stokach wzgórza Pustki spoczywa ok. 1200 żołnierzy poległych 2 maja 1915 roku – Polaków, Węgrów, Czechów, Austriaków, Niemców i Rosjan. Wzgórze było głównym celem ataku austro-węgierskiego VI Korpusu i zostało zdobyte przez 12 Dywizję Piechoty. Cmentarz obejmuje 829 mogił pojedynczych i 46 zbiorowych. Układ zaprojektował Jan Szczepkowski, a charakterystyczną drewnianą kaplicę – Dušan Jurkovič.

8. Cmentarz wojenny nr 91 w Gorlicach

Na wzgórzu, 2 km od centrum Gorlic

Założenie zaprojektował Emil Ladewig. Centralnym punktem jest monumentalny kamienny krzyż na kolistym tarasie (proj. Gustav Ludwig) oraz kaplica z tablicami pamiątkowymi. Spoczywa tu 852 żołnierzy: 140 niemieckich, 425 austro-węgierskich i 287 rosyjskich, poległych w maju 1915 roku.

Cmentarz wojenny nr 123 w Łużnej / Łużna cemetery No. 123 on Pustki Hill

9. Cmentarz wojenny nr 80 w Sękowej

Na wzgórzu, 6 km od Gorlic, brak dojazdu – ok. 600 m pieszo, strome podejście (ok. 20 min).

Miejsce ciężkich walk niemieckiej 119 Dywizji Piechoty. Cmentarz zaprojektowany przez Hansa Mayra. Spoczywa tu 1206 żołnierzy armii austro-węgierskiej, niemieckiej i rosyjskiej.

10. Drewniany kościół świętych Filipa i Jakuba w Sękowej

6 km od Gorlic

To jeden z najcenniejszych kościołów drewnianych Małopolski. Wzniesiono go w 1520 roku. Obiekt znajduje się na Liście UNESCO.

11. Cmentarz wojenny nr 60 na Przełęczy Małastowskiej

17 km od Gorlic, parking przy cmentarzu

Zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča w miejscu dawnych pozycji bojowych. Centralnym elementem jest drewniana budowla w kształcie kaplicy z płaskorzeźbą Madonny z Dzieciątkiem. Groby rozmieszczone są symetrycznie wzdłuż alei, z charakterystycznymi ażurowymi krzyżami i emaliowanymi tabliczkami.

12. Cmentarz wojenny nr 58 na Przysłupiu

Pod szczytem Magury Małastowskiej (813 m n.p.m.), 18 km od Gorlic; dojście czarnym szlakiem, ok. 40 minut pieszo.

Zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča. Spoczywa tu 136 żołnierzy: 60 austro-węgierskich i 76 rosyjskich, poległych od stycznia do maja 1915 roku. Centralnym elementem jest kamienna piramida z tablicą i wysokim drewnianym krzyżem.

13. Cmentarz wojenny nr 55 w Gładyszowie

Przy drodze wojewódzkiej 977 Gorlice – Konieczna, 1 km od Gładyszowa i 20 km od Gorlic, dojazd drogą gruntową, dalej pieszo lub rowerem.

Zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča na planie prostokąta o ściętych narożach. Centralnym elementem jest 12-metrowa drewniana wieża zwieńczona krzyżem. Spoczywa tu 104 żołnierzy w 4 mogiłach zbiorowych i 10 pojedynczych, poległych w latach 1914–1915.

14. Cmentarz nr 51 na Rotundzie

Na szczycie Rotundy (771 m n.p.m.), 27 km od Gorlic, dojście czarnym szlakiem z Regietowa (ok. 50 min, strome podejście).

Jeden z najpiękniejszych cmentarzy w regionie, zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča. Spoczywa tu 54 żołnierzy: 42 austro-węgierskich i 12 rosyjskich. Założony na planie koła, z pięcioma kamienno-drewnianymi wieżami zwieńczonymi krzyżami i pokrytymi gontem.

Cmentarz nr 51 na Rotundzie / War Cemetery No. 51 on Rotunda

15. Cmentarz wojenny nr 46 w Koniecznej na Beskidku

Na wzgórzu Beskidek (29 km od Gorlic), przy czerwonym i niebieskim szlaku

Zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča na planie krzyża łacińskiego, ogrodzony drewnianym płotem z kamiennymi słupkami. Spoczywa tu 303 żołnierzy: 168 austro-węgierskich i 135 rosyjskich, poległych w styczniu i lutym 1915 roku.

16. Pomnik żołnierzy słoweńskich i cmentarz wojenny w Becherovie

Becherov (Słowacja), w pobliżu niewielki parking przy cmentarzu greckokatolickim

Na cmentarzu spoczywa 111 żołnierzy: 76 austro-węgierskich i 35 rosyjskich. W pobliżu pomnik żołnierzy słoweńskich poległych tu w walkach w latach 1914–1915.

17. Cmentarz wojenny, pomnik i wzgórze Kastielik – Nižna Polianka

Słowacja, w pobliżu Przełęczy Beskid/Grab (49 km od Gorlic); dojście z Mikulasovej ok. 2 h.

Spoczywa tu 384 żołnierzy z I wojny światowej, głównie niemieckich. Wzgórze Kastielik, zwane „Górą Śmierci”, było miejscem ciężkich walk w lutym i marcu 1915 roku oraz ważnym punktem obrony austro-węgierskiej. Na szczycie stoi pomnik upamiętniający te wydarzenia

18. Cmentarz wojenny nr 4 w Grabiu

37 km od Gorlic, dojazd z drogi nr 992 drogą polną

Założony w 1915 roku na planie kwadratu wpisanego w czterolistę, otoczony kamiennym murkiem. Zachowała się część mogił z drewnianymi krzyżami i relikty kamiennych budowli. Spoczywa tu 143 żołnierzy w 53 grobach pojedynczych i 31 zbiorowych: 106 austro-węgierskich i 37 rosyjskich.

19. Cmentarz wojenny nr 6 w Krempnej

42 km od Gorlic; brak dojazdu – ostatnie 200 m pieszo

Zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča. W centrum znajduje się pomnik na sześciu kamiennych kolumnach wpisanych w okrąg. Cmentarz otacza kamienny mur z krzyżami. Upamiętnia ok. 230 poległych żołnierzy.

20. Cmentarz wojenny nr 8 w Nowym Żmigrodzie

25 km od Krosna

Zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča. Znajduje się na nim 157 grobów pojedynczych oraz 27 grobów zbiorowych. Spoczywa tu 214 żołnierzy poległych w listopadzie i grudniu 1914 oraz w maju 1915 roku: 58 Austriaków, 7 Niemców i 149 Rosjan.

21. Cmentarz wojenny nr 11 w Woli Cieklińskiej

36 km od Krosna

Zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča, o unikatowym układzie dwóch przecinających się okręgów z rotundą jako głównym pomnikiem. Widnieje tu napis: „Wyruszyliśmy na bój, a znaleźliśmy pokój”. Spoczywa tu 114 żołnierzy: 22 austro-węgierskich, 46 niemieckich i 46 rosyjskich.

22. Cmentarz wojenny w Veľkropiu

47 km od Medzilaborec (Słowacja). Dojazd rowerem lub dojście pieszo od wsi Makovce.

To największy cmentarz wojenny w północno-wschodniej Słowacji. Spoczywa tu 8662 żołnierzy armii austro-węgierskiej i rosyjskiej, którzy polegli w zaciętych walkach na początku 1915 roku.

23. Cmentarz wojenny nr III Medzilaborce „Delo”

Na przedmieściach Medzilaborec

Jest jednym z pięciu cmentarzy wojennych na terenie Medzilaborec. Znajdują się tu 42 groby, w których pochowano 318 żołnierzy armii austro-węgierskiej i rosyjskiej. W jego centralnym punkcie umieszczono pomnik z motywem działa.

24. Izba Pamięci w Komańczy

Teren byłego dworca kolejowego. Brak parkingu, samochód można zostawić przy Urzędzie Gminy.

Ekspozycja prezentuje znaleziska z okolicznych cmentarzy i mogił wojennych oraz przybliża walki rosyjsko-austro-węgierskie z lat 1914–1915. W pobliżu znajduje się cmentarz wojenny z tego okresu.

25. Cmentarz wojenny w Łupkowie

14,5 km od Komańczy

Odkryty w 2020 roku przez archeologów z Uniwersytetu Jagiellońskiego we współpracy z gminą i pasjonatami. Jeden z dwóch odnalezionych w okolicy cmentarzy, stanowiących świadectwo walk o Przełęcz Łupkowską w 1915 roku.

26. Cmentarz wojenny w Cisnej

Przy drodze z Cisnej do Majdanu, 29 km od Komańczy

Zbudowany przez jeńców rosyjskich, powiększony w 1927 roku po przeniesieniu poległych z okolicznych miejscowości. Do 1939 roku ogrodzony stylowym płotem, po II wojnie światowej teren wykorzystywano jako skład drewna.

27. Cmentarz wojenny na górze Manilowa

Między Baligrodem a Cisną; dojście z Huczwic ok. 60 min (parking przy chatce studenckiej).

Cmentarz skrywa szczątki 635 żołnierzy austro-węgierskich i rosyjskich poległych w marcu 1915 roku. 12 marca niemal 500 Rosjan zginęło w wyniku wybuchu miny pod szczytem – jedynego takiego ataku na froncie wschodnim.

28. Cmentarz wojenny w Przemyślu – ul. Kasztanowa

Przemyśl, ul. Kasztanowa

Założony w 1914 roku na miejscu dawnego laboratorium amunicyjnego, odtworzony w latach 2022–2025. Początkowo chowano tu żołnierzy austro-węgierskich, w 1920 roku także 126 Rosjan z korpusu gen. Bredowa. W latach 20. XX wieku stał się cmentarzem zbiorczym. Łącznie spoczywa tu ok. 3500 żołnierzy.

Cmentarz wojenny nr III Medzilaborce „Delo” / War Cemetery No. III Delo Medzilaborce

29. Cmentarze wojenne w Przemyślu – ul. Przemysława

Przemyśl, ul. Przemysława

Przy ul. Przemysława znajduje się mauzoleum, które upamiętnia 54 niemieckich żołnierzy poległych podczas odbijania twierdzy w 1915 roku. Obok mieści się tablica poświęcona żołnierzom rosyjskim oraz pole, gdzie spoczywa ok. 500 jeńców zmarłych z ran i chorób. W sąsiednich kwaterach (1915–1918) spoczywa 1001 żołnierzy austro-węgierskich, w tym 10 tureckich. Po drugiej stronie ulicy znajduje się największy cmentarz z 4846 poległymi w walkach o Twierdzę Przemyśl.

30. Cmentarz wojenny w Przemyślu na Zasaniu

Przemyśl, ul. Bolesława Śmiałego

Cmentarz Bohaterów dla poległych żołnierzy austro-węgierskich, powstały w 1915 roku z inicjatywy władz austriackich. Projekt opracował węgierski architekt Ferenc Szabolcs.

31. Cmentarz wojenny w Żurawicy Bażantarni

Żurawica, przysiółek Bażantarnia, 10 km od Przemyśla. Przy cmentarzu mały parking.

Na cmentarzu pochowana jest nieznana liczba żołnierzy armii niemieckiej i austro-węgierskiej poległych w zaciętych walkach podczas odbijania Twierdzy Przemyśl.

32. Cmentarz wojenny w Hnatkowicach

16 km na północ od Przemyśla; dojazd pod wzgórze, końcowe podejście pieszo.

Założony w 1915 roku po walkach o Twierdzę Przemyśl, początkowo dla żołnierzy austro-węgierskich i rosyjskich poległych na pozycji „Na Górach”. W latach 20. XX wieku przekształcony w cmentarz zbiorczy. Spoczywa tu ok. 1300 żołnierzy.

33. Cmentarz wojenny w Drohojowie

Na wzgórzu, 18 km od Przemyśla. Przy cmentarzu miejsca parkingowe.

W mogiłach indywidualnych pochowano tutaj 64 żołnierzy niemieckich i rosyjskich poległych w 1915 roku podczas odbijania twierdzy Przemyśl.

34. Cmentarz wojenny w Starzawie

27 km od Przemyśla

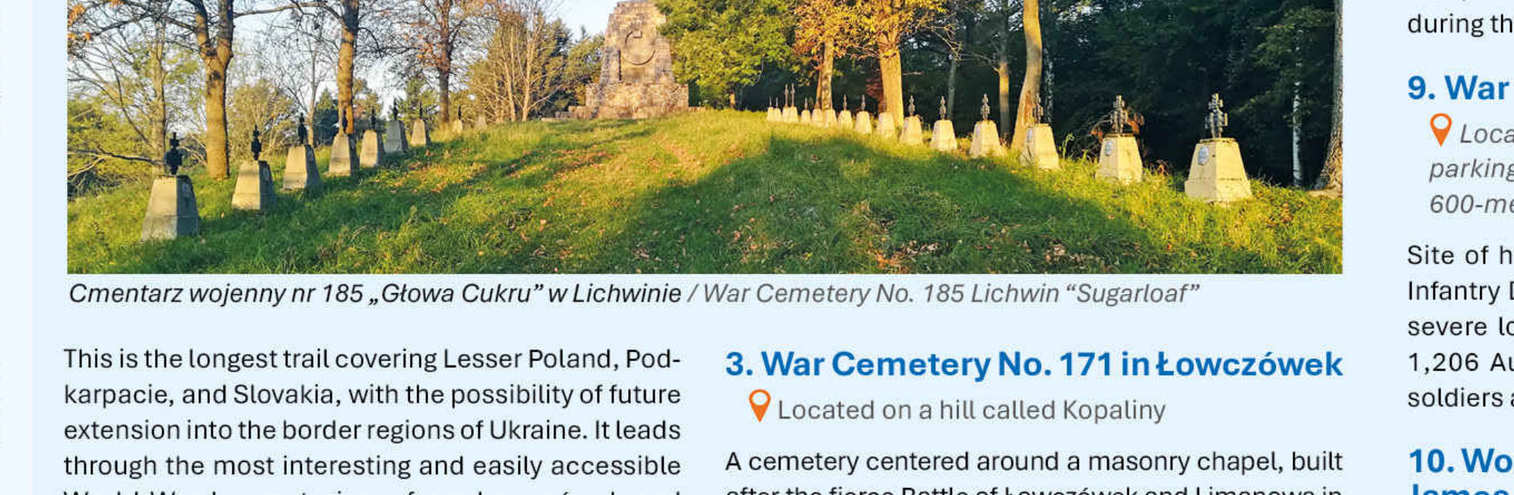
Cmentarz z 13 mogiłami zbiorowymi, przeciętymi aleją z centralnym betonowym obeliskiem. Spoczywa tu ok. 1200 żołnierzy niemieckich i rosyjskich poległych w czerwcu 1915 roku.

35. Cmentarz wojenny w Kalnikowie

Na skraju wsi Kalników, 37 km od Przemyśla

Spoczywa tu 1136 żołnierzy austro-węgierskich i rosyjskich, poległych głównie w czerwcu 1915 roku. O Kalników ciężko walczyła w maju 1915 roku węgierska 39 Dywizja Honwedów, ponosząc duże straty.

Route No. 4 – War Cemeteries 1914–1918

Cmentarz wojenny nr 185 „Głowa Cukru” w Lichwinie / War Cemetery No. 185 Lichwin "Sugarloaf"

This is the longest trail covering Lesser Poland, Podkarpacie, and Slovakia, with the possibility of future extension into the border regions of Ukraine. It leads through the most interesting and easily accessible World War I cemeteries – from Łowczówek and Limanowa, through the areas of Gorlice and Krosno and the Polish and Slovak Carpathians, to the Przemyśl Fortress and the Jarosław region. It is a journey along the line of the fiercest battles, reflected in the many cemeteries and the scale of burials. More demanding sections are limited to the approaches to Rotunda, known for its unique architecture, and Manyłowa in the Bieszczady Mountains.

Car and cycling route

Cemeteries: No. 368 Jabłoniec – No. 171 Łowczówek – No. 185 Lichwin – No. 118 Staszkówka – No. 123 Łużna–Pustki – No. 91 Gorlice – No. 80 Sękowa – No. 60 Małastowska Pass – No. 51 Rotunda – No. 4 Grab – No. 6 Krempna – No. 8 Żmigród – Velkrop – Medzilaborce – Łupków – Cisna – Manyłowa – Przemyśl – Żurawica Bażantarnia – Hnatkowice – Drohojów – Kalników – Starzawa.

Total distance: 571 km

1. War Cemetery No. 368 in Limanowa – Jabłoniec

Located on Jabłoniec Hill, reached by a steep road.

The cemetery commemorates Austro-Hungarian and Russian soldiers killed on 7–12 December 1914 during the Battle of Limanowa. The hill was captured on 11 December by Hungarian hussars led by Colonel Othmar Muhr, who died in combat – earning the site the nickname "the Hungarian Monte Cassino." Enclosed by a stone wall, the cemetery features a chapel-mausoleum and contains 32 mass graves and 33 individual ones.

2. War Cemetery no. 290 in Charzewice

Located 46 km from Limanowa. Access to the nearby cemetery is via a dirt road.

One of the most beautiful war cemeteries in the region, designed by Robert Motka. It contains 9 mass graves and 46 individual ones, holding 109 Austro-Hungarian soldiers and 52 unidentified Russian soldiers who died in heavy fighting on 19–20 November 1914.

3. War Cemetery No. 171 in Łowczówek

Located on a hill called Kopaliny

A cemetery centered around a masonry chapel, built after the fierce Battle of Łowczówek and Limanowa in December 1914. A total of 483 soldiers are buried here, in 20 mass graves and 275 individual ones, including Poles, Austro-Hungarian troops, and Russian soldiers.

4. War Cemetery No. 185 Lichwin "Sugarloaf"

Located on Gródek Hill, about 35 km from Gorlice; about a 200 m walk from the roadside viewpoint.

The site marks heavy fighting on 3–4 May 1915 between Austro-Hungarian and Russian forces. Designed by Heinrich Scholz, it features a large monument at the summit with rows of graves below. A total of 614 soldiers are buried here: 273 Austro-Hungarian and 341 Russian.

5. War Cemetery No. 138 in Bogoniowice

Located 29 km northwest of Gorlice.

The cemetery features tall stone pedestals with crosses and low pentagon-shaped stelae. It contains 63 Austro-Hungarian, 29 German, and 10 Russian soldiers from World War I. In January 1945, several German soldiers were also buried here.

6. War Cemetery No. 118 in Staszkówka

Located 18.5 km from Gorlice. A dirt road leads to the cemetery.

In May 1915, after heavy fighting, Staszkówka was captured by the Prussian 2nd Guards Division. Of the four war cemeteries in the area, No. 118 stands out. It contains 763 soldiers: 439 German, 281 Austro-Hungarian, and 43 Russian.

7. Łużna cemetery No. 123 on Pustki Hill

Located 14 km from Gorlice. There is a parking lot below the cemetery.

About 1,200 soldiers killed on 2 May 1915 are buried on Pustki Hill, including troops from several nations. The hill, a key objective of the Austro-Hungarian VI Corps, was captured by the 12th Infantry Division. The cemetery contains 829 individual and 46 mass graves. Its layout was designed by Jan Szczepkowski, with a distinctive wooden chapel by Dušan Jurkovič.

8. War Cemetery No. 91 in Gorlice

Located on a hill 2 km from the centre of Gorlice.

Designed by Emil Ladewig, with a central stone cross by Gustav Ludwig and a chapel containing memorial plaques. The cemetery holds 852 soldiers – 140 German, 425 Austro-Hungarian, and 287 Russian – killed during the Gorlice offensive in May 1915.

9. War Cemetery No. 80 in Sękowa

Located on a hill 6 km from Gorlice. There is no parking or direct access to the cemetery. It's a 600-metre walk, steep. Walking time: 20 minutes.

Site of heavy fighting involving the German 119th Infantry Division, which captured nearby hills after severe losses. Designed by Hans Mayr. A total of 1,206 Austro-Hungarian, German, and Russian soldiers are buried here.

10. Wooden Church of Saints Philip and James in Sękowa

Located 6 km from Gorlice.

One of the most valuable wooden churches in Lesser Poland, built in 1520. It is listed as a UNESCO World Heritage Site.

11. Cemetery No. 60 on the Małastowska Pass

Located 17 km from Gorlice. Parking at the cemetery.

Designed by Dušan Jurkovič on former front-line positions. Its centerpiece is a wooden chapel-like structure with a painted relief of the Madonna and Child. Graves are arranged symmetrically along the main path, framed in stone and concrete, with distinctive openwork crosses bearing enamel nameplates.

Cmentarz wojenny nr 60 na Przełęczy Małastowskiej / Cemetery No. 60 on the Małastowska Pass

12. War Cemetery No. 58 on Przysłup

Located below Magura Małastowska (813 m), about 18 km from Gorlice; final access is a ~40-minute walk via the black trail.

Designed by Dušan Jurkovič, it contains 136 soldiers – 60 Austro-Hungarian and 76 Russian – killed between January and May 1915. A stone pyramid with a wooden cross forms its central feature.

13. War Cemetery No. 55 in Gładyszów

Located near road 977 (Gorlice–Konieczna), about 1 km from Gładyszów; final access via a dirt road and short walk through a small forest.

Designed by Dušan Jurkovič on a rectangular plan with cut corners. Its centerpiece is a 12 m wooden tower topped with a cross. A total of 104 soldiers are buried here in 4 mass graves and 10 individual ones, from battles in 1914–1915.

14. War Cemetery No. 51 on Rotunda

Located on Rotunda peak (771 m), about 27 km from Gorlice; access requires a steep ~50-minute hike from Regietów.

One of the most beautiful war cemeteries in the region, designed by Dušan Jurkovič. It holds 54 soldiers – 42 Austro-Hungarian and 12 Russian. Built on a circular plan, it features five stone-and-wood towers topped with crosses and shingled roofs.

15. War Cemetery No. 46 – Konieczna (Beskidek)

Located on Beskidek hill (29 km from Gorlice), by the red and blue hiking trails.

Designed by Dušan Jurkovič on a Latin cross plan and enclosed by a wooden fence with stone posts. It contains 303 soldiers – 168 Austro-Hungarian and 135 Russian – killed in January–February 1915.

16. The Slovenian Soldiers' Memorial in Becherov and the war cemetery

Located in Becherov (Slovakia), with a small parking area near the Greek Catholic cemetery.

The cemetery contains 111 soldiers – 76 Austro-Hungarian and 35 Russian. In December 2024, a memorial to Slovenian soldiers who fell here in 1914–1915 was unveiled nearby.

17. War cemetery, monument and Kastellik Hill – Nižna Polianka

Located in Slovakia near the Beskid Pass (49 km from Gorlice); access from Mikulášová is a ~2-hour hike (6 km).

The site contains 384 World War I soldiers, mostly German. Kastielik Hill, known as the "Mountain of Death," was the scene of heavy fighting in February–March 1915 and a key Austro-Hungarian defensive position. A memorial commemorating these events was erected on the summit in 2018.

18. War Cemetery No. 4 in Grab

Located 37 km from Gorlice

Established in 1915 on a square plan and enclosed by a stone wall. Some wooden crosses and stone structures have been preserved. The cemetery contains 143 soldiers – 106 Austro-Hungarian and 37 Russian – buried in 53 individual and 31 mass graves.

19. War Cemetery No. 6 in Krempna

Located 42 km from Gorlice; no direct car access – final ~200 m on foot.

Designed by Dušan Jurkovič, it features a central monument supported by six stone columns within a circular layout. Enclosed by a stone wall with crosses, it commemorates about 230 fallen soldiers.

20. War Cemetery No. 8 in Nowy Żmigród

Located 25 km from Krosno.

Designed by Dušan Jurkovič, it contains 157 individual and 27 mass graves. A total of 214 soldiers are buried here—58 Austro-Hungarian, 7 German, and 149 Russian—killed in November–December 1914 and May 1915.

21. War Cemetery No. 11 in Wola Cieklińska

Located 36 km from Krosno.

Designed by Dušan Jurkovič, this architecturally unique cemetery is laid out as two intersecting circles, with a central rotunda monument. An inscription reads: "We set out for battle and found peace." A total of 114 soldiers are buried here – 22 Austro-Hungarian, 46 German, and 46 Russian.

22. War Cemetery in the village of Veľkrop

Located 47 km from Medzilaborce (Slovakia). Accessible by bike or on foot from the village of Makovce.

The largest war cemetery in northeastern Slovakia, with 8,662 Austro-Hungarian and Russian soldiers who fell in heavy fighting in early 1915.

23. War Cemetery No. III Delo Medzilaborce

One of five war cemeteries in Medzilaborce, containing 42 graves with 318 Austro-Hungarian and Russian soldiers. A central monument features an artillery motif.

24. Memorial Room in Komańcza

The site of the former railway station. No parking next to the site; cars can be left at the municipal office.

The exhibition displays items found in the Komańcza area, mainly from former war cemeteries and graves. It presents the history of heavy fighting between Russian and Austro-Hungarian forces in 1914–1915. A nearby war cemetery dates from the same period.

25. War Cemetery in Łupków

Located 14,5 km from Komańcza

In 2020, archaeologists discovered two war cemeteries – one in Łupków and another in nearby Zubeńsko. Both sites are important evidence of the fierce fighting for the Łupków Pass in 1915.

26. War Cemetery in Cisna

Located 29 km from Komańcza

Built by Russian prisoners of war and expanded in 1927 after exhumations from nearby villages. After World War II, the cemetery grounds were converted into a lumberyard.

27. War Cemetery on the Manilowa Hill

Located between Baligrod and Cisna. Access is a ~60-minute hike from Huczwice.

The cemetery holds 635 Austro-Hungarian and Russian soldiers who fell in March 1915. On 12 March alone, nearly 500 Russians were killed when a mine exploded beneath the summit – the only such operation on the Eastern Front.

28. War Cemetery on Kasztanowa Street

Przemyśl, Kasztanowa Street

Established in 1914 on the site of a former ammunition laboratory and restored in 2022–2025. Initially, Austro-Hungarian soldiers were buried here; in 1920, 126 Russian soldiers from General Bredov's corps were added. In the 1920s, it became a collective cemetery. Around 3,500 soldiers are buried here.

29. War Cemeteries in Przemyśl on Przemysława Street

Przemyśl, Przemysława Street

On Przemysława Street stands a mausoleum commemorating 54 German soldiers killed in 1915. Nearby are a memorial to Russian soldiers and a burial field of about 500 prisoners of war. Adjacent sections (1915–1918) contain 1,001 Austro-Hungarian soldiers, including 10 Turkish. Across the street lies the largest cemetery, with 4,846 soldiers fallen in the battles for the Przemyśl Fortress.

30. War Cemetery in Przemyśl Zasanie

Przemyśl, Bolesława Śmiałego Street

A cemetery for fallen Austro-Hungarian soldiers, initiated by Austrian authorities and designed by Hungarian architect Ferenc Szabolcs.

31. War Cemetery in Żurawica Bażantarnia

Located 10 km away from Przemyśl

An unknown number of German and Austro-Hungarian soldiers who fell in fierce fighting during the recapture of the Przemyśl Fortress are buried here.

32. War Cemetery in Hnatkowice

Located 16 km north from Przemyśl.

Established in 1915 after the fighting for the Przemyśl Fortress, initially for Austro-Hungarian and Russian soldiers killed at the "Na Górach" position. In the late 1920s it became a collective cemetery, with remains transferred from nearby sites. About 1,300 soldiers are buried here.

33. War Cemetery in Drohojów

Located 18 km from Przemyśl

In individual graves, 64 German and Russian soldiers who fell in 1915 during the recapture of the Przemyśl Fortress are buried here.

34. War Cemetery in Starzawa

Located 27 km from Przemyśl

A cemetery with 13 mass graves, divided by an avenue with a central concrete obelisk. About 1,200 German and Russian soldiers who fell in June 1915 are buried here.

35. War Cemetery in Kalników

Located 37 km from Przemyśl

A total of 1,136 Austro-Hungarian and Russian soldiers are buried here, most of whom fell in June 1915. The Hungarian 39th Honvéd Division fought fiercely for Kalników in late May 1915, suffering heavy losses.

LEGENDA

mapa turystyczna w skali 1:200 000

autostrada, droga ekspresowa, węzeł drogowy
motorway, expressway, road junction
droga krajowa, wojewódzka
national road, regional road
droga lokalna
local road
linia kolejowa, stacja kolejowa
railway line, railway station
tramwaj, kolej linowa, teren przemysłowy
tramway, cable railway, industrial area
teren lotniska, obszar wojsk. poligon
airfield, military reservation, dam
duża rzeka, mała rzeka
major river, minor river
Kopytkowa 841 m
szczyt / peak
granica państw. narodowego
national park boundary
granica parku krajobrazowego
landscape park boundary
granica państwa
state border
przejście graniczne: drogowe, kolejowe
border crossing: road, railway

Trasa nr 1 (Pierwsza ofensywa, IX–X 1914)
Route No. 1 (The First Siege, September–October 1914)
Trasa nr 2 (Piąta zima 1914–1915)
Route No. 2 (The Hell of the Winter of 1914–1915)
warianty rowerowy Trasy nr 2
cycling variant of Route No. 2
Trasa rowerowa Twierdzy Przemyśl
Cycling Route of the Przemyśl Fortress
Trasa nr 3 (Zimowa Ofensywa 1915)
Route No. 3 (The Gorlice Offensive 1915)
Trasa nr 4 (Ofensywa wiosenna 1914–1940)
Route No. 4 (War Campaigns 1914–1918)

Obiekty na trasie / Sites on the route
cmentarz wojenny / war cemetery
muzeum, izba pamięci
museum, memorial room
fort / fort
inny obiekty / other places
kościół / church
pomnik / monument

Wydanie I, Kraków 2026
Redakcja i opracowanie kartograficzne: Piotr Pietrzyk
Redakcja tekstu: Magdalena Kędzierska
Skład: Diana Kruszelnicka

Wydawca:
Wydawnictwo Turystyczne "Compass"
ul. Podchorążych 3, 30-084 Kraków
www.compass.krakow.pl

COMPASS

Wydanie pisane patronatem

OKOLICE PRZEMYŚLA
skala 1 : 60 000

PRZEMYŚL
skala 1 : 12 500

GORLICE
skala 1 : 12 500